

TARTU ÜLIKOOI
SOTSIAALTEADUSTE VALDKOND

NARVA KOLLEDŽ
ÕPPEKAVA „HUMANITAARAINETE ÕPETAJA MITMEKEELSE KOOLIS“

Kristel Reino

**LÕIMITUD AINE- JA KEELEÕPE IDA-VIRUMAA PÕHIKOOLIDE EESTI
KEELE KUI TEISE KEELE ÕPPES**

Magistritöö

Juhendaja lektor Ingrid Prees

Kaasjuhendaja assistent Enda Trubok

NARVA 2019

Olen koostanud töö iseseisvalt. Kõik töö koostamisel kasutatud teiste autorite tööd, põhimõttelised seisukohad, kirjandusallikatest ja mujalt pärinevad andmed on viidatud.

.....

Töö autori allkiri ja kuupäev

SISUKORD

LÜHENDID	5
SISSEJUHATUS	6
1. LÕIMITUD AINE- JA KEELEÕPE	9
1.1. Lõimitud aine- ja keeleõpe eesti keele kui teise keele õppes	12
2. LÕIMITUD AINE- JA KEELEÕPE RIIKLIKUS ÕPPEKAVAS	15
2.1. Lõimitud aine- ja keeleõppe koolitused õpetajatele	15
2.2. Lõimitud aine- ja keeleõppe materjalid õpetajatele	16
3. MAGISTRITÖÖ AUTORI KOOSTATUD LÕIMITUD AINE- JA KEELEÕPPE TÖÖLEHED	18
3.1. Õpilase tööleht „Kodu ja lähiümbrus“ 3. klassile	19
3.2. Juhend õpetajale „Kodu ja lähiümbrus“ 3. klassile	21
3.3. Õpilase tööleht „Hobid“ 6. klassile	23
3.4. Juhend õpetajale „Hobid“ 6. klassile	25
3.5. Õpilase tööleht „Traditsioonid“ 9. klassile	27
3.6. Juhend õpetajale „Traditsioonid“ 9. klassile	30
4. LÕIMITUD AINE- JA KEELEÕPE IDA-VIRUMAA PÕHIKOOLIDE EESTI KEELE KUI TEISE KEELE ÕPPES	32
4.1. Küsitluse eesmärgid	32
4.2. Valim	32
4.3. Mõõtvahendid	32
4.4. Küsitluse läbiviimine	32
4.5. Küsitluses osalejad	33
4.6. Küsitluse tulemused	34
4.7. Küsitluse järeldused	42
KOKKUVÕTE	45
SUMMARY	47
KIRJANDUS	49

KASUTATUD ALLIKAD	50
LISAD	53
Lisa 1. Küsimustik eesti keele kui teise keele õpetajatele.....	53

LÜHENDID

Töös on kasutatud järgmiseid lühendeid:

1. LAK – lõimitud aine- ja keeleõpe
2. PRÕK – põhikooli riiklik õppekava

SISSEJUHATUS

Tänapäeva kiiresti muutuv ja konkurentsivõimelises ühiskonnas on väga olulisel kohal võõrkeelte oskus. Erinevate keelte valdamine annab eelise nii õppimisel kui ka tööturul. Sellest tulenevalt oleks vaja lastele juba varajases eas pakkuda erinevate keelte õppimise võimalust. Noored, kes oskavad erinevaid keeli, on oma olemuselt enesekindlamad ja loovamad. Olulisel kohal on õpingute juures õpilaste ja õpetajate motiveeritus. (Goris jt 2017)

Psühholoog Inga Grinberg kirjutab Õpetajate Lehes ilmunud artiklis „Õpilaste läbipõlemine – kas Eesti kooli pudelikael?“, et igal suvel käivad tema juures psühhiaatria ja psühhoteraapia keskuses paljud lapsed, kes kannatavad kooliväsimuse ja suure koormuse tõttu tekkinud depressiooni all (Grinberg 2017). See aga omakorda välistab võimaluse muukeelsetele lastele täiendavate keeletundide andmise. Kuidas tagada, et õpilased saaksid kvaliteetselt nii aine kui ka võõrkeele omandada ilma lisakoormust saamata?

Mitmekeelse õppe alguseks võib pidada erinevaid geograafilisi, demograafilisi ja majanduslikke asjaolusid. Näiteks 1965. aastal Kanadas elavate inglise keelt kõnelevate laste vanemad hakkasid muret tundma, et kui nende lapsed ei õpi aineid prantsuse keeles, siis ei ole nad tööle minnes konkurentsivõimelised. Seega said lapsevanemad aru, et on väga vajalik õppida ja omandada ainealased teadmised riigikeeles ning sealhulgas omandada ka oma emakeel. Kuna õpetajatel puudus selleks ettevalmistus, olid nad sel hetkel suurtes raskustes. Kuid õpetajad mõistsid, et alustada tuleb suulise suhtlemise oskuste arendamisega. Kui õpilaste suuline keeleoskus oli juba piisav, siis pöörati tähelepanu kõigile neljale osaoskusele, milleks on kuulamine, kõnelemine, lugemine ja kirjutamine. Õpetamine keelekümblusmeetodil kandis vilja ja levis üle kogu Kanada ning hiljem ka teistesse riikidesse. 1970. aastal, kui keelekümblusprogrammid hakkasid üha rohkem edasi kanduma, muutus kakskeelne haridus erineva taustaga laste jaoks paremini kättesaadavaks. (Mehisto jt 2008: 11)

Eestis võib pidada sihtkeelse õppe alguseks 1960. ja 1990. aastaid. Nendel aastatel alustas Inglise Kolledž ja Tallinna 21. Keskkool võõrkeelset aineõpetust. Veidi hiljem läksid sama teed ka paljud teised koolid, kuid mõne aja möödudes enam neist loobusid. Eesti ja vene õppekeelega koolide õppekavad ühtlustati 1991. aastal, kui Eesti taastas oma iseseisvuse. (Mehisto jt 2008: 12)

Põhikooli riikliku õppekava 3. jao §5 punkti 5 järgi toetab lõiming õpilaste üld- ja valdkonnapädevuste kujunemist. Lõiming sisaldab endas õppeaineid, erinevaid projekte ja läbivate teemade käsitlemist ning muid erinevaid viise. Lõimingu teostajaks on õpetajad, kelle koostööl saab lõiming olla üldse võimalik. Seatakse ühised eesmärgid, leitakse läbivad teemad ja ühised probleemid, mida hakatakse aine- ja keeletundides õpetama. Põhikool peab korraldama tööd nii, et õpetajatel oleks piisavalt aega, et teha koostööd ja lõimida erinevaid aineid. (PRÕK 2018)

„Eesti elukestva õppe strateegia 2020“ on kirjas, et riigi ja kohaliku omavalitsuse oluliseks tegevuseks on „muu emakeelega inimestele pakkuda eesti keele õppimise võimalusi ja muid Eesti ühiskonnas kohanemist ja lõimumist soodustavaid teenuseid“. Selleks, et vene põhikoolide lõpetajad saaksid jätkata edukalt haridusteed, toetatakse erinevaid algatusi, et panustada eesti keele õppesse. Samuti toetatakse eesti õppekeelega koolides õppivaid muu emakeelega õpilasi. (Haridus- ja Teadusministeerium 2014)

Töö eesmärk on uurida lõimitud aine- ja keeleõpet Ida-Virumaa põhikoolide eesti keele kui teise keele õppes, selle kitsaskohti ning vastavust riiklikule õppekavale.

Uurimisprobleem on lõimitud aine- ja keeleõppe metoodika kasutamine eesti keelest erineva õppekeelega Ida-Virumaa põhikoolide eesti keele kui teise keele õppes ja aineõpetajate valmisolek selle rakendamisel.

Magistritöö hüpoteesiks on:

- Lõimitud aine- ja keeleõpe aitab luua seoseid õppeainete vahel ja omandada eesti keelt teise keelena.
- Lõimitud aine- ja keeleõpe on ajamahukas ja eeldab kolleegidevahelist koostööd.

Autor seadis magistritööle järgmised eesmärgid:

1. Selgitada välja lõimitud aine- ja keeleõppe (LAK-õppe) metoodika kasutamine ainetundides eesti keele kui teise keele õpetajate seas.
2. Selgitada välja kitsaskohad, mis takistavad LAK-õppe kasutamist ainetundides.
3. Selgitada välja LAK-õppe õppevara olemasolu ja koostada LAK-õppe materjale.
4. Selgitada välja, kas eesti keele kui teise keele õpetajad tunnevad juhtkonna ja kolleegide toetust LAK-õppe rakendamisel.
5. Selgitada välja, kas õpetajatele on täienduskoolitusi.

Magistritöö koosneb neljast peatükist. Esimeses peatükis antakse ülevaade lõimitud aine- ja keeleõppes. Lisaks käsitletakse lõimitud aine- ja keeleõpet eesti keele kui teise keele

õppes. Teises peatükis antakse ülevaade lõimitud aine- ja keeleõppesest riiklikus õppekavas ning olemasolevatest koolitustest ja õppematerjalidest. Kolmandas peatükis on autor koostanud 3., 6. ja 9. klassile lõimitud aine- ja keeleõppe töölehe. Neljandas peatükis on empiiriline osa, mis koosneb ühest peatükist ja annab ülevaate küsitluse eesmärkidest ning osalejatest. Empiirilises osas toob töö autor välja ülevaate küsitluse läbiviimisest ja tulemustest ning järeldused. Küsitlus viidi läbi 19 Ida-Virumaa eesti keelest erineva õppega põhikoolis ja küsitlusele vastas kokku 28 õpetajat. Valim on piisav, et teha õpetajate vastustest järeldused.

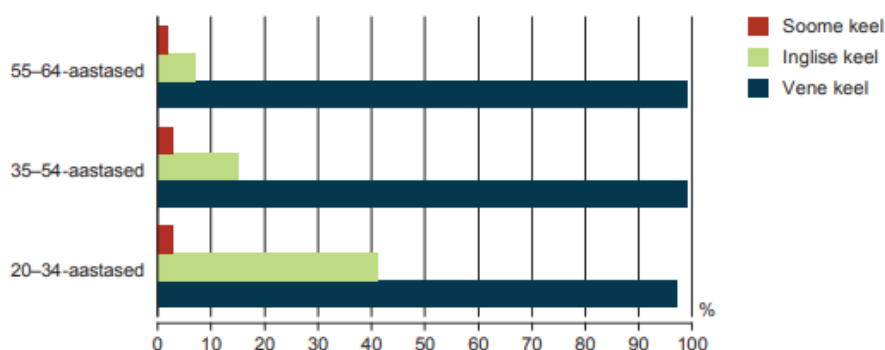
Magistritöö autor tänab juhendajat Ingrid Preesi, kelle soovitusel ja nõuanded aitasid kaasa töö valmimisele ning kaasjuhendajat Enda Trubokit heade soovitusel ja nõuannete eest.

1. LÕIMITUD AINE- JA KEELEÕPE

Stive Darn on oma artiklis „Content and Language Integrated Learning“ kirjutanud, et tänapäeva Euroopa Liidus on olulisel kohal suhtlemine ja erinevate keelte valdamine. Kuigi inglise keel on peamine suhtluskeel, siis ei tohiks unustada teiste keelte tähtsust, kuna kõik keeled on olulisel kohal õppeprogrammides ja rahvusvahelises suhtlemises. (Darn ....)

Välja on töötatud „Euroopa keeleõppe raamdokument: õppimine, õpetamine ja hindamine“, kus on kirjas, et „isiksuseomadused, hoiakud ja temperament on parameetrid, mida tuleb arvestada ka keele õppimisel ja õpetamisel“. (Haridus- ja Teadusministeerium 2007)

Haridus- ja Teadusministeeriumi, Statistikaameti ja SA Poliitikauuringute Keskuse Praxis 2014. aastal tehtud uuringus „Täiskasvanuhariduse prioriteetsed sihtrühmad Ida-Viru maakonnas“ on välja toodud olulised näitajad. Uuringus on kasutatud 2011. aastal läbi viidud rahvaküsitluse käigus saadud andmeid. Selgus, et Ida-Virumaa on ainus maakond Eestis, kus eestlased on vähemuses. 2014. aasta 1. jaanuari seisuga elab Ida-Virumaal 149 483 inimest. Andmed näitavad, et 20% on eestlased, 73% venelased ja 7% on muu rahvuse esindajad. Siin on olulisel kohal ka keeleoskus (vt joonis 1). Ida-Virumaal elavad eestlased oskavad ka vene keelt ning tööturul mängib olulist rolli mõlema keele oskus. Seda kinnitab statistika, mis näitab, et noortest, kes elavad Ida-Virumaal, on töötuid eestlaseid 11%, kuid vene rahvusest noori 19%. Oluline näitaja on ka riigikeele oskuse tase Ida-Virumaal. Statistika järgi on Ida-Virumaal 20 - 64-aastastest inimestest riigikeeleoskuseta 59%, mis teeb 55 353 inimest, kes ei oska üldse eesti keelt. (Tõnurist jt 2014: 12-16)

Joonis 1. Ida-Viru maakonna 20 – 64-aastased keeleoskuse järgi. 31.12.2011 (Tõnurist jt 2014).

Lõimitud aine- ja keeleõpe, lühendina LAK-õpe ja inglise keeles CLIL ehk *content and language integrated learning*, on teada ja tuntud haridusasutuste hulgas. 2016. aasta 1. juunil kogunes Kutsekojas töörühm, kus esitleti projekti „Võõrkeelte oskuse kirjelduste parendamine kutsestandardites“ tulemusi. Antud projekti käigus sõnastatakse võõrkeelte oskuse kirjeldused, mis on edaspidiseks abiks nii õpetajatele kui ka õpilastele. Kõige olulisem on erialakeele oskuste arendamine. Aastaks 2025 prognoositakse Eestis Cadefopi aruandes kvalifitseeritud tööjõu tõusu. (Jeret 2016)

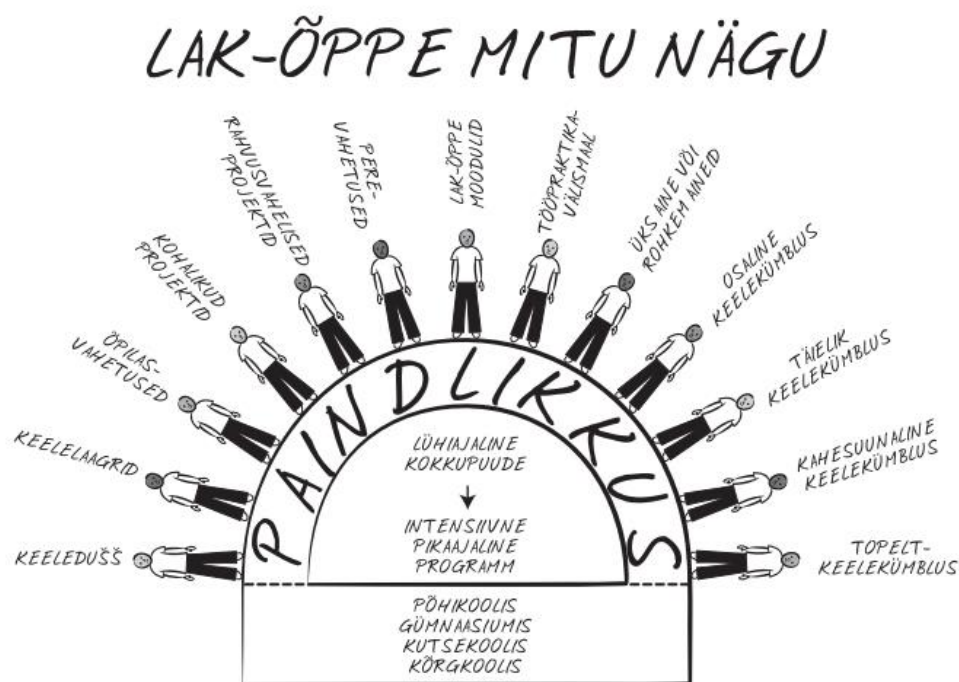
Eestis hakati keelekümblust tutvustama 1990. aastatel, kuid riiklikult korraldatud keelekümblusprogrammidega alustati 2000. aastal. Lõimitud aine- ja keeleõpe tähendab korraga aine ja keele õppimist. Erinevaid aineid õpetatakse õpilastele keeles, mis ei ole nende emakeel. LAK-õppe toimumiseks on väga olulisel kohal õpetajatevaheline koostöö. Ühiste teemade ja suundade leidmine ning tundide ettevalmistus on ajamahukas ja nõuab ühiste eesmärkide püstitamist ning õpetajate motivatsiooni. Aineõpetajate jaoks tähendab see lisaks aine õpetamisele samal ajal ka keele õpetamist. Keeleõpetaja peab olema valmis õpetama lastele nii ainealast sõnavara kui ka suutma toetada aineõpetajaid. Tundide ettevalmistus nõuab aga lisa-aega ja tõstab õpetajate töökoormust. (Mehisto jt 2008: 13 - 28)

Õppimine kui protsess saab alguse eesmärkide seadmisest. Eesmärkide püstitamisel tuleb meeles pidada, et sellest on kasu tavaliselt siis, kui need on lühiajalised, konkreetsed ja paraja raskusega, et see nõuaks pingutust, kuid ei oleks liialt raske. Õpilastele, kes ei hinda oma tulemusi, on samuti oluline seada lühiajalised eesmärgid, et lõpuks saavutada suurem eesmärk. Eesmärgi püstitamisel saab igaüks ise omale jõukohase eesmärgi seada. Kui õpilased teavad oma lähieesmärke, siis saavad nad ise endale püstitada alaeesmärke ja hinnata oma edasijõudmist. Selleks, et eesmärke saavutada, tuleb neid väga tõsiselt võtta ja neile pühenduda, lihtsalt eesmärgi püstitamisest ei piisa. Oluline on ka tulemuste hindamine ja tagasiside andmine. Tagasiside on vaja anda nii selles, mis läks hästi kui ka selles, mida on vaja parandada. Õpilane peab oma tööd võrdlema varasemate saavutustega, kuid kindlasti mitte klassikaaslaste töödega. Tagasisidet tuleb anda lihtsas ja õpilasele arusaadavas keeles, et ta saaks oma vigadest aru, et neid edaspidi muuta. Hinnates pidevalt oma töid ja nähes kasvõi väikseid samme paremuse poole, saavad õpilased juurde motivatsiooni ning tekib tahe aina edasi õppida. (Brophy 2014: 78 - 89)

Lõimitud aine- ja keeleõppe metoodika kasutamine ainetundides motiveerib õpilasi keelt õppima. Õpilased keskenduvad sisu mõistmisele sihtkeeles, seega õpivad nad samal ajal ka keelt. Seetõttu on väga olulisel kohal ainealaste eesmärkide seadmine, mida tahetakse

saavutada ja milleni jõuda. Lõimitud aine- ja keeleõppe alustaladeks peetakse kolme väga olulist tegurit. Nendeks teguriteks on aineteadmised, keeleoskus ja õpioskused. (Mehisto jt 2008: 14)

Lõimitud aine- ja keele õpetamiseks on olemas väga palju erinevaid võimalusi. Allpool (vt joonis 2) on toodud välja lõimitud aine ja keele õpetamise mitu nägu, mis tähendab, et on olemas palju erinevaid lähenemisi. (Mehisto jt 2008: 15)

Joonis 2. LAK-õppe mitu nägu. Tõnis Kärema joonis (Mehisto jt 2008: 15).

Olulisel kohal on ka teavitustöö lapsevanematele, kes kindlasti tahavad teada, mida lõimitud aine- ja keeleõppe endast kujutab. Lapsevanemate jaoks on oluline, et nende lapsed saaksid õppida edukalt sihtkeeles ja arendada ka oma emakeelt. Selleks on oluline vahetada omavahel kohemusi, julgustada üksteist ja suhelda julgelt koolide ning lasteaedadega. Seega löid lapsevanemad 2004. aastal keelekümblusprogrammi lastevanemate liidu (KLL). (SA Innove)

Eesti Rakenduslingvistika Ühingu Aastaraamat 14:41-57 „Implementing Content and Language Integrated Learning (CLIL) in Estonia: Subject and language teacher perspective“ uuringu tulemused näitavad, et aastatega on suurenenud erinevate rahvaste sisseränne Eestisse, mis suurendab lõimitud aine- ja keeleõpet õpetama mitte ainult vene keeles, vaid ka inglise keeles. Uuring on läbi viidud eesti ja vene õppekeelega koolide geograafia ja inglise keele õpetajate seas. Geograafia õpetajad valiti küsitluses osalema,

sest lõimitud aine- ja keeleõppes on geograafia kõige rohkem õpilaste poolt valitud õppeaine, mida soovitakse õppida. Inglise keele ja geograafiaõpetajate küsitlus viidi läbi veebis anonüümselt. Küsitlus saadeti 450 õpetajale, millest kokku saadi tagasi 49 vastust. Küsitluse läbiviijate seisukoht on see, et kuna osavõtt õpetajate hulgas oli väga madal, ei ole võimalik antud uuringu põhjal põhjalikke järeldusi teha. (Dvorjaninova, Anna; Alas, Ene 2018)

1.1. Lõimitud aine- ja keeleõpe eesti keele kui teise keele õppes

Eesti keelevaldkonna arengukavas 2018 – 2027 „Keel loob väärtust“ on kirjas, et eesti keele arengukava eesmärk aastatel 2011 – 2017 oli eesti keele kui riigikeele toimimine kõikides valdkondades ning selle säilimine läbi aegade. Aastail 2009 – 2017 oli Eesti võõrkeelte strateegia eesmärk tõsta elanikkonna huvi ja motivatsiooni, et õppida erinevaid keeli, parandada keeleõppe kvaliteeti ja parandada ühiskonnas keeleõpetajate mainet. Arengukava lõpparuande tulemuste põhjal võib väita, et eesmärgid on valdavalt täidetud. Kuigi kitsaskohana on välja toodud, et ligi 40% eesti keelest erineva emakeelega põhikoolide lõpetajate eesti keele oskuse tase ei võimalda edukalt haridusteed jätkata ega tööturul konkurentsivõimeliselt osaleda. Eesti keelevaldkonna arengukava 2018 – 2027 „Keel loob väärtust“ üldeesmärgiks on see, et iga „Eestis elav kodanik tahab, saab ja oskab kasutada eesti keelt kõikides eluvaldkondades ja valdab võõrkeeli“ (Haridus- ja Teadusministeerium). Arendussuund eesti keele kui teise keele õppe puhul on see, et keeleõppega tuleb alustada juba noores eas ning samuti tuleks avada rohkem kakskeelseid ja keelekümlusrühmi ning laiendada lõimitud aine- ja keeleõppe kasutamist. See aitaks toetada mitmekeelsuse kujunemist ja eesti keele väärtustamist. Samuti on arendussuunas kirjas, et võõrkeelte õpe peab olema sedavõrd tõhus, et kõik õppijad oleksid konkurentsivõimelised tööturul ning haridustee jätkamisel, kaasa arvatud ka erivajadustega õpilased. Põhikooli lõpetajate eesti keele tase peab vastama B2 tasemele ja gümnaasiumi lõpus C1 tasemele, et nad suudaksid haridusteed jätkata. (Haridus- ja Teadusministeerium)

2007 – 2012 läksid vene õppekeelele gümnaasiumid üle eestikeelsele aineõppele. Eesti-keelne aineõpe läks käima ja arenes väga kiiresti. Seda näitab 2012. aastal Tallinna Ülikoolis tehtud uuring „Kakskeelne õpe vene õppekeelele koolis“. Uuring näitas, et kõige paremini sujub õppetöö siis, kui õhkkond on pingevaba ja õpilased on positiivselt meelestatud. Aineõpetajate vastuste põhjal selgus, et kõige suuremaks probleemiks on tundmatute sõnade hulk ja kirjalik eneseväljendus. Samad probleemid tõid välja ka õpilased. Kõige kergem on nendes ainetes, mis on eluga tihedalt seotud ja mida õpetatakse

eluliste näidete põhjal. Tuli välja, et kõige lihtsam õppeaine on ühiskonnaõpetus ja kõige raskemad geograafia ja ajalugu. Uuringust selgus, et enamik õpetajaist kasutab traditsioonilisi meetodeid, näiteks Powerpointi esitluse näitamine uue teema õpetamisel, õpilased kirjutavad vihikusse ja aktiivsemad vastavad küsimustele. Traditsioonilise õppe juurde kuulub ka töövihikutest ülesannete lahendamine, konspekteerimine ja õpikust lugemine. Uuringust selgus, et Powerpointi esitlust kasutatakse 71% tundides. Kui õpetajal toimib traditsiooniliste meetodite kasutamine hästi, siis ei tohiks neid kogu aeg kasutada, vaid peaks vahelduseks proovima ka aktiivõppemeetodeid. Vastasel juhul tekib oht, et õpilased ei oska hiljem oma teadmisi päriselus kasutada. Uuringust selgus, et tähtsal kohal on tunni eesmärgi ja oodatavate õpitulemuste sõnastamine ning tunni lõpus kokkuvõtte ja seniste teadmiste ja kogemuste väljaselgitamine. Rühma- ja paaristöö kasutamine tunnis on lõimitud aine- ja keeleõppe puhul tähtsal kohal ning uuringust selgus, et õpetajad kasutavad seda tundides aina rohkem. Samas kirjutasiid ka õpilased, et paaris- ja rühmatööd haaravad neid paremini kaasa ja õpitu jääb lihtsamalt meelde. Olulisel kohal on õpioskuste arendamine, mis on lõimitud aine- ja keeleõppe kolmas põhikomponent. Lõimitud aine- ja keeleõppe puhul ongi oluline kasutada erinevaid meetodeid, et õppimine oleks mitmekesine, mis tagab ka tulemused ja õpilased oskavad hiljem õpitud kasutada ka oma igapäevaelus. Kokkuvõtteks võib öelda, et õpilased on ise siiski motiveeritud eesti keelt õppima ja nad teavad, milleks seda edaspidi elus vaja läheb. (Metslang jt 2014)

Koolikultuuri loojateks on kõik koolis töötavad inimesed. Olgu nendeks siis õpetajad, koristajad, kokad või kooli juhtkond. Olulisel kohal on kooli ajalugu ja traditsioonid ning kogukonna ja huvigruppide ootused koolile. Kõik kooli töötajad, eriti õpetajad, on eeskujuks kõikidele õpilastele, olenemata sellest, kas nad seda endale teadvustavad või mitte. (Valgmaa jt 2008: 21)

Kuna õpetajate eeskuju on koolielus väga olulisel kohal, siis saavad nad olla oma hoiakute ja käitumisega õpilastele eeskujuks ning ühtlasi väärtuste suunajaks ja kujundajaks. Kui õpetajad räägivad omavahel eesti keeles ja paluvad seda teha ka õpilastel, siis väga suure tõenäosusega hakkavad ka õpilased suhtlema üksteisega eesti keeles, sest nad näevad, et õpetajad väärtustavad eesti keelt. (Sutrop 2012)

Kasutades lõimitud aine- ja keeleõpet tundides, on äärmiselt oluline pöörata rõhku suulisele eneseväljendusele. Miks see on oluline? Aga sellepärast, et igapäevases elus on esmatähtis suuta ennast suulisel teel teistele arusaadavaks teha. Selle toetajaks on kindlasti erinevad videod ja televisioon. Video ja televisioon on meie kaaslasteks iga

päev. Televisiooni vaatamist sihtkeeles peetakse üheks suureks toetajaks keele õppimisel. Televisioon aitab õppetöösse tuua vaheldust. Saame analüüsida ja arutada õpilastega reaalseid olukordi meie igapäevaelust. Näiteks on võimalik video ja televisiooni kaudu mõista erinevaid asju, pöörata tähelepanu inimeste kehakeelele, tutvuda erinevate maade kultuuriga. Selle kaudu saame lõimida erinevaid aineid ja läbivaid teemasid, kuid kõige tähtsam on see, et õpilased saavad ennast suuliselt väljendada ja õppida analüüsima erinevaid olukordi ja nähtusi. (Joassoone jt 2011: 3, 4)

2. LÕIMITUD AINE- JA KEELEÕPE RIIKLIKUS ÕPPEKAVAS

Põhikooli riikliku õppekava 2. jao „Õppe ja kasvatuseesmärgid“ §4 „Pädevused“ punkti 5 järgi toetab lõiming teiste ainevaldkondade õppeainetega ning lisaks tunni- ja kooliväline tegevus valdkonnapädevuste kujundamist. Põhikooli riikliku õppekava 3. jao §5 punkti 5 järgi toetab lõiming õpilaste üld- ja valdkonnapädevuste kujunemist ning õppetegevus ja -tulemused kujundatakse üheks tervikuks lõimingu abil. Lõiming sisaldab endas nii õppeaineid, erinevaid projekte, läbivate teemade käsitlemist kui ka muid erinevaid viise. Lõimingu teostajaks on õpetajad, kelle koostööl saab lõiming olla üldse võimalik. Seatakse ühised eesmärgid, leitakse läbivad teemad ja ühised probleemid, mida hakatakse aine- ja keeletundides õpetama. Põhikool peab korraldama tööd nii, et õpetajatel oleks piisavalt aega, et teha koostööd ja lõimida erinevaid aineid. (PRÕK 2018)

Põhikooli riikliku õppekava 7. jao „Õppekorraldus“ §14 „Läbivad teemad“ punkti 1 järgi peab koolikeskkonna kujundamisel arvestama läbivaid teemasid, mis on üld- ja valdkonnapädevuste, õppeainete ja ainevaldkondade lõiming. (PRÕK 2018)

2.1. Lõimitud aine- ja keeleõppe koolitused õpetajatele

Lõimitud aine- ja keeleõppes on olulisel kohal õpilaste huvi ja motivatsiooni tõstmine. Selleks tuleb vaadata, et esitatavad õppematerjalid on piisavalt lihtsad, et õpilased suudaksid neid mõista, kuid samas peavad need olema ka sisukad, et kõita õpilaste tähelepanu. Seega on tähtsal kohal õpetajate ettevalmistus ja koolitused, et ennast pidevalt täiendada. Samuti on olulisel kohal suhtlusvõrgustike loomine ja meeskonnatöö. Erinevatel koolitustel käies kohtutakse uute kolleegidega ja see loob suure ning tugeva suhtlusvõrgustiku, et jagada omavahel kogemusi. (Mehisto jt 2008: 24 - 27)

Erasmuse programmi uuringu põhjal, mis on läbi viidud Kesk-Euroopa riikides, võib välja tuua, et oluline on lõimitud aine- ja keeleõppega alustada juba algklassides. Seega on vajalik, et õpetajad oleksid saanud väga hea ettevalmistuse ja teadmised ning läbinud vastavad koolitused. (Lazar 2017)

Keelekümblusprogrammide arendamise, koolituste korraldamise, liitunud koolide toetuse ja tunnustamisega tegeleb Innove keelekümbluskeskus alates 2013. aastast. SA Innove pakub erinevaid koolitusi nende koolide ja lasteaedade töötajatele, kes on liitunud keelekümblusprogrammiga. Koolituse info ja õppekavadega on võimalik juba eelnevalt tutvuda. 2019. aastal toimuvad piirkondlikud koolitused „LAK-õppe rakendamise kogemusi õpetajalt õpetajale“ ja „Lõimingi kooli õppekava rakendamisel“. Üleriigiliselt

on põhikooliõpetajatele 2019. aastal avatud „Draamaõpe – õppija arengu toetaja LAK-õppes“, „LAK-õppe, keelekümbelse ABC“, „Koostöised õppeviisid lõimitud aine- ja keeleõppes“, „LAK-õppe metoodikakoolitus – aine, keel ja õpioskused“, „Lühivaatlus organisatsioonikultuuri kujundajana“, mis on juba registreerimiseks avatud. Üleriigilised keelekümbelseprogrammi koolitused põhikooli õpetajatele toimusid ka 2018. aastal: „Koostöised õppeviisid lõimitud aine- ja keeleõppes“, „LAK-õppe, keelekümbelse ABC“, „Draamaõpe – aktiivõppe meetodid lõimitud aine- ja keeleõppes“, Lühivaatlus organisatsioonikultuuri kujundajana“. (SA Innove)

Alates 2010. aastast toimub aprillis kui üleriigilisel LAK-õppe kuul haridusasutustes palju erinevaid koolitusi ja infopäevi. 2018. aasta veebruarikuus kutsus SA Innove õppekava ja metoodika keskus üles kõiki haridusasutusi kinkima Eestile 100 LAK-õppe sündmust. Nende kaudu said õppeasutused tutvustada oma koolides kogemusi teises keeles õppimisest. Teemaks oli õppija areng ja pädevuste kujundamine. 2019. aastal on eesmärgiks 101 LAK-õppe sündmust ja oodatakse eriti aktiivset osavõttu, sest 2019. aasta on eesti keele aasta. (SA Innove)

2.2. Lõimitud aine- ja keeleõppe materjalid õpetajatele

Juba 2010. aastal ilmus eesti keelde tõlgitud raamat „LAK-õppes õpetajale“, mille autoriteks on Liz Dale, Wibbo van der Es ja Rosie Tanner. Teosest on võimalik leida erinevat informatsiooni ja õpetusi selle kohta, kuidas ja miks on vaja LAK-õppes teadmisi aktiveerida, kuidas ja missugust tunnimaterjali esitada, kuidas toetada mõistmist LAK-õppes, motiveerida õpilasi kõnelema ja kirjutama. Hindamine ja tagasiside on LAK-õppes väga vajalik. Lisaks saab erinevaid ideid tunni kavandamiseks ja infot LAK-õppe projektide kohta. Raamat „LAK-õppes õpetajale“ sisaldab lõimitud aine- ja keeleõppe õpetajate õppematerjale ja põhimõtteid. (Dale jt 2010)

SA Innove kodulehel on tööraamat „LAK-õpet toetavad metoodilised võtted õpetajale“, mille on kokku pannud Erika Veide. Tööraamatu koostamisele ja väljaandmisele on kaasa aidanud Haridus- ja Teadusministeerium. Tööraamatus on konkreetsed ülesanded ja ideed õpetaja igapäevatoeks: kuidas jagada õpilasi rühma- ja paaristööde tegemiseks ning harjutusi ja kirjeldusi, mida, milleks ja kuidas täpselt teha. (Veide)

Erinevaid materjale ja töölehti on õpetajatel võimalik leida ka digitaalse õppevara portaalist e-Koolikott. Selles keskkonnas on töölehti eesti keelt võõrkeelena õppijale, mida saab kasutada eesti keele kui teise keele õppeks. Töölehed on teemade kaupa, mis teeb õpetajale materjalide leidmise lihtsamaks ja kiiremaks. (e-Koolikott)

Veebikeskkond Tebo Õpiveeb võimaldab õpetajatel kiiresti ja lihtsalt koostada õpilastele erinevaid interaktiivseid töölehti ja teste. Uued ja huvitavad keskkonnad ning materjalid inspireerivad õpilasi, suurendades nende õpimotivatsiooni. Õpetaja koostatud ülesannetele saavad õpilased kohe tagasisidet ja õpetaja saab jälgida, kuidas keegi hakkama saab. Veebikeskkond võimaldab ka õpetajatel omavahel suhelda ja materjale jagada. (Tebo Õpiveeb)

Erasmuse programmi küsitlusest, mis viidi läbi Kesk- Euroopas, selgus, et õpetajate arvates on vajalik luua elektroonilised koolitused. Uuringu käigus selgus, et algklasside lõimitud aine- ja keeleõppe planeerimisel on oluline kasutada erinevaid meetodikaid. Tähtsal kohal on õpetaja kehakeel, kuna algklasside õpilased peavad õpetajat oma eeskujuks. Õpetaja peab looma turvalise ja positiivse keskkonna ning sellele aitab kaasa kehakeele kasutamine tunnis. Uuringu tulemused näitavad, et keeleõppe tundides kehakeelt ja liikumist kasutanud õpetajate õpilastel, on lõimitud aine- ja keeleõppe tulemused paremad. Tähtis oli ka eluliste ülesannete lahendamine. Kõik õpilased on erinevad ja kasutavad õppimiseks erinevaid meeli (kinesteetilised, visuaalsed jne). Seega on väga tähtsal kohal õpetajate väljaõpe ja ettevalmistus, et arvestada kõikide laste erisustega. (Lazar 2017)

Suurbritannias on õpetajatele veebilehekülg erinevate ainete õppematerjalide jaoks. Leheküljelt on võimalik kiiresti saada erinevaid töölehti, kaarte, pilte jt lõimitud aine- ja keeleõppe tundide ettevalmistamiseks. Leheküljelt võib leida erinevaid meetodilisi võtteid ja sõnu. Õpetajad saavad ülemaailmses võrgustikus kogemusi ja mõtteid jagada. (One stop english ...)

3. MAGISTRITÖÖ AUTORI KOOSTATUD LÕIMITUD AINE- JA KEELEÕPPE TÖÖLEHED

Töö autor koostas lõimitud aine- ja keeleõppe metoodikat kasutades töölehed 3., 6. ja 9. klassile (vt punkt 2.3.1 – 2.3.6.). Töölehel olevad ülesanded sisaldavad lõimingut võimalikult paljude õppeainetega. Lisaks on juhendid ka õpetajatele, kus on kirjutatud, kuidas ja milliste võtetega ülesandeid lahendada, milliste ainetega lõimida, millised on läbivad teemad ja milliseid osaoskusi need ülesanded arendavad. Töölehed on koostatud kooliastmeti. Seega on õpetajal võimalus 3., 6., ja 9. klassi lõpus anda õpilastele läbitud teemade kordavad töölehed. Magistritöö käigus läbi viidud küsitluses said eesti keele kui teise keele õpetajad valida teemad valimis olnud klassidele, mille kohta ei ole piisavalt õppematerjale. Seega valis magistritöö autor töölehtede teemad küsitluse tulemuste põhjal.

Teemadeks olid: „Mina ja teised“, „Sõbrad“, „Kodu ja lähiümbus“, „Eesti“, „Õppimine ja töö“, „Hobid“, „Vaba aeg“, „Traditsioonid“.

Töölehtede koostamisel lähtus töö autor lõimitud aine- ja keeleõppe metoodikast ning riiklikust õppekavast. Töölehed koosnevad erinevatest ülesannetest, mis arendavad kõiki osaoskuseid - lugemine, kirjutamine, rääkimine ja kuulamine. Iga koostatud töölehe juurde kuulub tööjuhend õpetajale, mille abil on võimalik kiiresti vaadata, milliste ainetega on tööleht lõimitud, mitmeks tunniks materjal on mõeldud, milliseid vahendeid tunniks on vaja, mis on tunni eesmärk, milliseid osaoskuseid tööleht arendab ning millised on läbivad teemad.

3.1. Õpilase tööleht „Kodu ja lähiümbrus“ 3. klassile

1. Paaristöö

Küsi oma paariliselt järgnevaid küsimusi: Milline on sinu kodu? Mitu tuba on sinu kodus? Milline näeb välja sinu tuba? Mis on sinu toas? Kas sul on koduloomi? Millised liiklusvahendid sul kodus on? Milliste liiklusvahenditega sa oled sõitnud?

2. Vaata videoklippi „Mis on prügi“. Täida videos ülesanded.

<https://sites.google.com/view/hoiameloodust/mis-on-pr%C3%BCgi>

QR-kood:

(Milinevitš 2018)

3. Tõmba õigele vastusele joon alla.

Prügi tohib/ei tohi maha visata, sest see ei hoia/hoiab looduse puhtana. Taara viin/ei vii taaraautomaati, sest siis saan raha tagasi. Kile ja vanapaberi panen/ei pane ühte prügikasti. Metsas võin/ei või prügi maga visata, sest see reostab/ei reosta loodust ja on/ei ole loomadele ohtlik. Ülekäigurajale minnes vaatan/ei vaata mõlemale poole. Rattaga sõites kasutan/ei kasuta kiivrit. Pimedal ajal ei kasuta/kasutan helkurit.

4. Loe ja täida ülesanne.

See on magamistoa plaan. Joonista paremale poole voodi, vasakule poole laud ja tool, ülesse mängukast ja alla tugitool. Laua peale joonista lillevaas. Värvige pilt.

5. Loe loomade nimetusi ja otsusta, kas tegemist on kodu (K) või metsloomaga (M).

Karu	
Hobune	
Lehm	
Rebane	
Koer	
Hunt	
Siga	
Metssiga	

6. Kirjuta lünka sobiv sõna.

Eesti rahvuslill on (ülane/rukkilill).....

Aialilled on (ülane/tulp/nartsiss)..... ja .....

Metsalilled on (sinilill/kullerkupp/tulp)..... ja .....

Lillel on (tüvi/vars).....

Kõige suuremad taimed on (lilled/puud).....

Eesti rahvuspuu on (kuusk/tamm) .....

Puul on (vars/tüvi).....

Kuusk, mänd ja kadakas on (okaspuud/lehtpuud).....

Tamme küljes kasvavad (männikäbid/tammetõrud).....

Kuuse küljes kasvavad (kastanimunad/kuusekäbid).....

Kask, vaher ja tamm on (okaspuud/lehtpuud).....

Õunapuu, pirnipuu, ploomipuu ja kirsipuu on (viljapuud/okaspuud).....

3.2. Juhend õpetajale „Kodu ja lähiümbros“ 3. klassile

Lõiming: eesti keel, loodusõpetus, inimeseõpetus, kunst, matemaatika, informaatika

Läbivad teemad: tehnoloogia ja innovatsioon, tervis ja ohutus, keskkond ja jätkusuutlik areng

Osaoskused: lugemine, kirjutamine, kuulamine, rääkimine

Töövahendid: töölehed, sülearvutid/tahvelarvutid

Tunni eesmärk: oskab töötada paaris, reageerib ja saab aru lihtsatest küsimustest ja korraldustest, oskab kasutada IKT-vahendeid, kasutab oma mõtete väljendamiseks lihtlauseid.

Töö käik: tööleht teemal „Kodu ja lähiümbros“ on mõeldud 3. klassi õpilastele kordamiseks ja täitmiseks kahe ainetunni jooksul. Esimeses ainetunnis alustavad õpilased paaristööga. Selleks et paaridesse jaguneda, loevad õpilased järjest numbreid (1, 2, 3, 4, 5 jne). Seejärel lähevad paarisarvud paremale poole ja paaritud arvud vasakule poole. Paarisarvud teevad ühe rivi ja paaritud arvud teise rivi. Seejärel loetakse rivis „paariks loe“. Kõik, kelle numbriks oli 1, keeravad paremale poole ja naaber nr 2 saab tema paariliseks. See on ka hea võimalus liikumiseks. Kui õpilased on paaristöö lõpetanud, istuvad nad oma kohale tagasi ja alustavad individuaalset tööd.

Teises ülesandes vaatavad õpilased individuaalselt videot allolevalt lingilt:

<https://sites.google.com/view/hoiameloodust/mis-on-pr%C3%BCgi>

Õpilastel on võimalus leida video ka QR-koodi abil.

Video pikkus on 22 minutit.

(Milinevitš 2018)

Õpilased vaatavad videoklippi ja täidavad seal ette tulevaid ülesandeid. Kolmandas ülesandes tuleb tõmmata õigele vastusele joon alla. Teises ainetunnis alustatakse neljanda ülesandega. Õpilased loevad tööjuhendit ja täidavad vastavalt sellele ülesande. Viiendas

ülesandes teeb õpilane valiku, kas tegemist on kodu- või metsloomaga. Kui on tegemist koduloomaga, siis kirjutab ta ruudu sisse (K), aga kui on tegemist metsloomaga, siis kirjutab õpilane ruudu sisse (M). Kuuendas ülesandes kirjutab õpilane lünka sobiva sõna.

3.3. Õpilase tööleht „Hobid“ 6. klassile

1. Rühmatöö

- Kirjutage rühmaga 1 minuti jooksul nii palju erinevaid hobisid, kui meelde tuleb.

.....

.....

.....

.....

.....

- Arutage rühmas, milliseid vahendeid on vaja nende hobidega tegelemiseks ja millisel aastaajal/millistel aastaegadel saab selle hobiga tegeleda.

2. Kirjuta, mis on sinu hobi või lemmiktegevus. Kirjelda, milliseid vahendeid ja võimalusi on selleks vaja. Kus saab selle hobiga tegeleda?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Joonista oma hobist või lemmiktegevusest pilt!

3. Kaasaütlev kääne (millega?). Lahenda ülesanne LearningApps.org keskkonnas.

<https://learningapps.org/5424765>

QR-kood: (Lina...)

4. Vali välja üks hobi või lemmiktegevus. Milliseid vahendeid või varustust sul sellega tegelemiseks vaja läheb? Kust neid vahendeid saab? Kui palju varustus või vahendid maksavad? Otsi infot internetist.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

5. Kirjuta, milliseid tegevusi on sul võimalik teha suvevaheajal? Vajadusel võid infot otsida internetist.

.....
.....
.....
.....
.....
.....

Kui oled oma mõtted kirja saanud, siis arutle pinginaabriga, milliseid tegevusi on teil võimalik suvevaheajal teha? Mõelge koos välja üks tore tegevus, mida tahaksite suvel teha?

.....
.....
.....

3.4. Juhend õpetajale „Hobid“ 6. klassile

Lõiming: eesti keel, kirjandus, loodusõpetus, inimeseõpetus, kunst, matemaatika, informaatika

Läbivad teemad: tehnoloogia ja innovatsioon, tervis ja ohutus, keskkond ja jätkusuutlik areng, kodanikualgatus ja ettevõtlikkus, väärtused ja kõlblus, teabekeskond

Osaoskused: lugemine, kirjutamine, kuulamine, rääkimine

Töövahendid: värvilised kaardid, sülearvutid/tahvelarvutid,

Tunni eesmärk: oskab töötada nii paaris kui ka rühmas ning teha kaasõpilaste ja õpetajaga koostööd, oskab kasutada IKT-vahendeid, kasutab internetti vajaliku info otsimiseks, oskab eesti keeles ennast õpitud temaatika piires väljendada ja kaasõpilastega suhelda

Töö käik: tööleht teemal „Hobid“ on mõeldud 6. klassi õpilastele kordamiseks ja täitmiseks kahe ainetunni jooksul. Esimeses ainetunnis alustavad õpilased rühmatööga. Rühmad moodustatakse erinevat värvi kaartide abil. Õpetaja laual on 4 kollast kaarti, 4 punast kaarti jne. Seega moodustuvad 4-liikmelised rühmad. Õpetaja paneb aja käima ja õpilased kirjutavad 1 minuti jooksul nii palju hobisid, kui meelde tuleb. Seejärel jätkavad õpilased rühmatööd. Kui rühmatöö on valmis, siis lähevad kõik õpilased oma kohale tagasi. Teise ülesandena peavad õpilased kirjeldama oma hobi või lemmiktegevust. Seejärel joonistavad õpilased individuaalselt oma hobist või lemmiktegevusest pildi. Kolmanda ülesandena lahendavad õpilased harjutuse „Kaasaütlev kääne 4 (millega?)“ keskkonnas LearningApps.org. Ülesanne on kättesaadav allolevalt lingilt:

<https://learningapps.org/5424765>

QR-kood:

(Lina...)

Teises ainetunnis alustatakse neljandast ülesandest, kus õpilased peavad valima ühe hobi või lemmiktegevuse. Kirjutama, milliseid vahendeid või varustust sellega tegelemiseks vaja läheb. Kust neid vahendeid või varustust saab ja kui palju need maksavad. Õpilased saavad infot otsida internetist. Viiendas ülesandes peavad õpilased oskama internetist

infot otsida või teavad juba ise, mida nad suvevaheajal teha tahavad. Seejärel saavad nad oma mõtteid vahetada pinginaabriga ja lõpetuseks mõelda välja ühe toreda tegevuse, mida nemad tahaksid suvel teha.

3.5. Õpilase tööleht „Traditsioonid“ 9. klassile

1. Rühmatöö „1“

- Kirjutage oma rühmaga 1 minuti jooksul kõik Eesti rahvakalendri tähtpäevad, mida teate.

.....

.....

.....

.....

.....

- Arutage rühmas, millised on nende tähtpäevade traditsioonid.
- Vali välja kolm rahvakalendri tähtpäeva, mida rühmas arutasite ja kirjuta, millised on selle tähtpäeva traditsioonid.

1.....

.....

.....

2.....

.....

.....

3.....

.....

.....

Rühmatöö „2“

- Loe teistele rühmakaaslastele 3 Eesti rahvakalendri tähtpäeva, mida sa oma töölehele kirjutasid ning räägi, milliseid traditsioone nendel tähtpäevadel tehakse.
- Vali välja 2 Eesti rahvakalendri tähtpäeva, mida tutvustas sulle rühmakaaslane ja kirjuta, mis jäi meelde.

.....

.....

.....

.....

.....

2. Kuula laulu „Piparkoogipoisid“ ja täida lüngad.

„Piparkoogipoisid“

Sõnad: Heljo Mänd

Muusika: Vello Lipand

Me kolmekesi ..... präänikute maalt,
meil jalas ..... magusad, kuub on magus ka.
Nüüd näärikuusel ripume ..... reas,
meil silmadeks on rosinad, ... viltu peas.
Me ....., et kindlasti rõõmustame teid,
kuid piparkoogikitsekest pole ..... meil.
Ei viitsinud veel tõusta ta ahjuplaadi .....,
kuid tervitusi palavaid ..... teile sealt.
Me kolmekesi tuleme ..... maalt,
meil ..... püksid magusad, kuub on magus ka.
Kuub on ..... ka, kuub on magus ka!

(Kadajas 2015)

3. Lahenda ristsõna „Rahvakalendri tähtpäevad“ LearningApps.org keskkonnas.

<https://learningapps.org/1325229>

QR-kood:

(Jaanson....)

4. Vali üks Eesti rahvakalendri tähtpäev ja kirjuta luuletus 2 – 4 salmi. Luuletus peab sisaldama selle tähtpäeva traditsioone. Illustreeri luuletus!

3.6. Juhend õpetajale „Traditsioonid“ 9. klassile

Lõiming: eesti keel, kirjandus, keemia, ühiskonnaõpetus, kunst/tööõpetus, informaatika, matemaatika, muusika

Läbivad teemad: tehnoloogia ja innovatsioon, tervis ja ohutus, keskkond ja jätkusuutlik areng

Osaoskused: lugemine, kirjutamine, kuulamine, rääkimine

Töövahendid: erinevat värvi nööbid, arvuti, kõlarid, sülearvutid/tahvelarvutid

Tunni eesmärk: oskab töötada rühmas ning teha kaasõpilaste ja õpetajaga koostööd, oskab kasutada IKT-vahendeid, oskab eesti keeles ennast õpitud temaatika piires väljendada ja kaasõpilastega suhelda, oskab töötada iseseisvalt.

Töö käik: tööleht teemal „Traditsioonid“ on mõeldud 9. klassi õpilastele kordamiseks ja täitmiseks kahe ainetunni jooksul. Esimeses ainetunnis alustavad õpilased rühmatööga. Kotis on erinevat värvi nööbid (4 kollast nööpi, 4 punast nööpi jne), et moodustuksid 4-liikmelised rühmad. Seejärel paneb õpetaja aja käima ja õpilased alustavad rühmatöö esimese ülesande lahendamiselega. Kui 1 minut on möödas, annab õpetaja sellest märku ja õpilased jätkavad rühmatööd. Kui rühmatöö „1“ on valmis, siis palub õpetaja rühmades lugeda õpilastel 4-ks. Kõikide rühmade nr 1-d moodustavad uue rühma, nr 2-d teis rühma jne. Seejärel alustavad õpilased rühmatööd „2“. Kui rühmatöö „2“ on valmis, istuvad õpilased tagasi oma kohtadele. Teiseks ülesandeks on laulu kuulamine ja lünkade täitmine. Õpetaja käivitab laulu „Piparkoogipoisid“. Esimesel korral õpilased kuulavad laulu, aga töölehte ei täida. Teisel ja kolmandal korral õpilased kuulavad laulu ja täidavad töölehte.

Laul „Piparkoogipoisid“ asub alloleval lingil:

<https://www.youtube.com/watch?v=L5ASZaYhS1k>

(Kadajas 2015)

Teises ainetunnis alustatakse kolmanda ülesandega, kus õpilastel tuleb lahendada ristsõna „Rahvakalendri tähtpäevad“. Ristsõna on alloleval lingil:

<https://learningapps.org/1325229>

QR-kood:

(Jaanson...)

Neljandas ülesandes kirjutavad õpilased 2 – 4 salmi pikkuse luuletuse ühest enda valitud Eesti rahvakalendri tähtpäevast. Luuletus peab sisaldama traditsioone sellel tähtpäeval. Kui luuletus on valmis, siis õpilased illustreerivad oma luuletuse.

Koostöös matemaatikaõpetajaga kavandavad õpilased piparkoogimaja ehitust. Õpilased mõõdavad ja lõikavad valmis šabloonid. Kunsti/tööõpetuse tunnis õpilased küpsetavad ja kaunistavad piparkoogimaja. Keemiatunnis uuritakse ja arutatakse piparkoogitaigna ja glasuuri koostist. Muusikatunnis on õpilased juba eelnevalt kuulnud ja laulnud laulu „Piparkoogipoisid“.

4. LÕIMITUD AINE- JA KEELEÕPE IDA-VIRUMAA PÕHIKOOULIDE EESTI KEELE KUI TEISE KEELE ÕPPES

Järgnevalt toob töö autor välja Ida-Virumaa eesti keelest erineva õppekeelega põhikoolide eesti keele kui teise keele õpetajate seas läbi viidud küsitluse eesmärgid ja koostamise põhimõtted.

4.1. Küsitluse eesmärgid

Küsitluse eesmärk oli välja selgitada, mil määral kasutatakse Ida-Virumaa põhikoolide eesti keele kui teise keele õppes lõimitud aine- ja keeleõpet. Küsitluse teine eesmärk oli välja selgitada, millest tunnevad puudust eesti keele kui teise keele õpetajad, kes lõimitud aine- ja keeleõpet kasutavad ning millised on LAK-õppe kitsaskohad. Küsitluse kolmas eesmärk oli välja selgitada LAK-õppe õppevara olemasolu/vajalikkus. Küsitluse neljas eesmärk oli välja selgitada, kas eesti keele kui teise keele õpetajad tunnevad juhtkonna ja kolleegide toetust LAK-õppe rakendamisel. Küsitluse viies eesmärk oli välja selgitada, kas LAK-õppe õpetajatele on täiendkoolitusi.

4.2. Valim

Töö autor võttis valimisse kõik Ida-Virumaa eesti keelest erineva õppekeelega põhikoolid, kus õpetatakse eesti keelt teise keelena. Küsitlused saadeti põhikoolide direktoritele ja õppealajuhatajatele e-kirja teel ning töö autor palus edastada kirja koos veebipõhise küsitlusega eesti keele kui teise keele õpetajatele.

4.3. Mõõtvahendid

Küsitlusvorm oli veebipõhine ja selle täitmiseks kulus 10 minutit. Küsitlus (vt Lisa 1) koosnes 30 küsimusest. Küsitluses oli kaks avatud küsimust, mille kaudu selgus töö autorile, millised koolid on oma vastused andnud, millised mitte. Küsitluse lõpus said kõik teha oma ettepanekud või kirjutada oma arvamuse lõimitud aine- ja keeleõppe kasutamise ja tõhususe kohta. Ülejäänud küsimused olid suletud, vastajad pidid tegema valiku. Enamuse küsimuste juures oli küsimustiku täitjatel võimalik valida ka vastusevariant *muu*, et saada täpsemad ja konkreetsemad tulemused.

4.4. Küsitluse läbiviimine

Töö autor koostas küsimustiku 2019. aasta jaanuaris. Küsitlus viidi läbi 2019. aasta märtsis. Küsimustik saadeti Ida-Virumaa eesti keelest erineva õppekeelega põhikoolide

19 direktorile ja koopia õppealajuhatajale. Töö autor palus veebis jagada oma kooli eesti keele kui teise keele õpetajatele linki, mis oli lisatud saadetud e-kirjale. Töö autor ei saanud ühtegi negatiivset vastust. Koostöö koolidega oli väga hea.

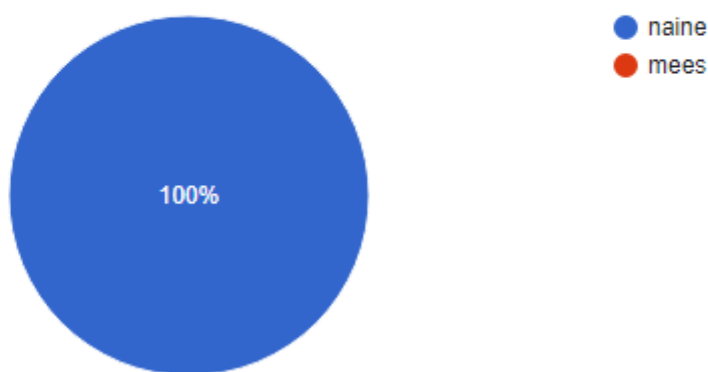
4.5. Küsitluses osalejad

Küsitluses osalesid Ida-Virumaa eesti keelest erineva õppekeelega põhikoolide eesti keele kui teise keele õpetajad. Küsitluses osales 28 õpetajat, kes õpetavad eesti keelt teise keelena 1. – 9. klassini.

Küsitluse tulemused näitasid, et 100% osalenutest olid naised (vt joonis 3).

Teie sugu

28 vastust

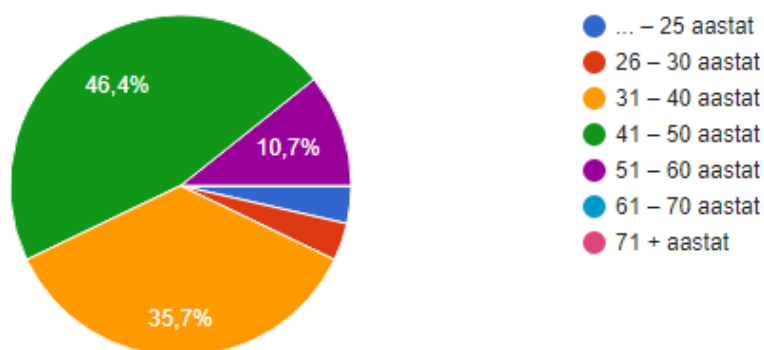

Joonis 3. Küsitluses osalenud õpetajate sugu.

Eesti keele kui teise keele õpetajatest 13 oli vanuses 41 – 50 aastat, 10 õpetajat oli vanuses 31 – 40 aastat, 3 vastajat oli 51 – 60 aastat ning üks õpetaja 26 – 30 ja üks õpetaja oli kuni 25-aastane (vt joonis 4).

Teie vanus

28 vastust

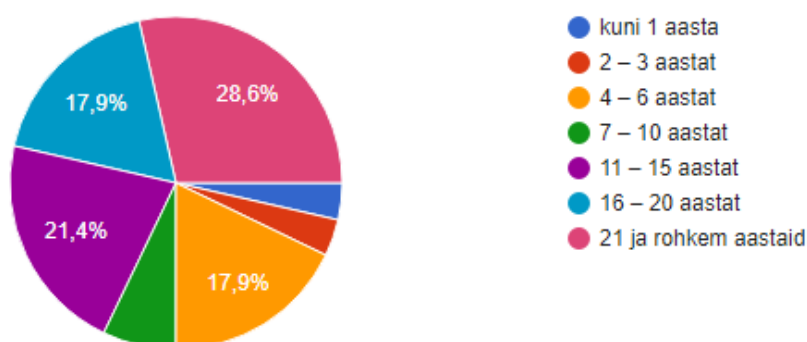
Joonis 4. Küsitluses osalenute vanus.

4.6. Küsitluse tulemused

Küsitluse esimeses osas *Andmed vastaja kohta* tuli õpetajatel kirjutada kooli nimi, kui kaua nad on õpetanud eesti keelt teise keelena (vt joonis 5) ja hinnata oma eesti keele oskuse taset. 28,6% ehk 8 õpetajat on õpetanud eesti keelt teise keelena 21 ja rohkem aastat. 6 õpetajat ehk 21,4% oli eesti keelt teise keelena õpetanud 11 – 15 aastat. Üks õpetaja on eesti keelt teise keelena õpetanud kuni ühe aasta.

Kui kaua Te olete õpetanud eesti keelt teise keelena?

28 vastust

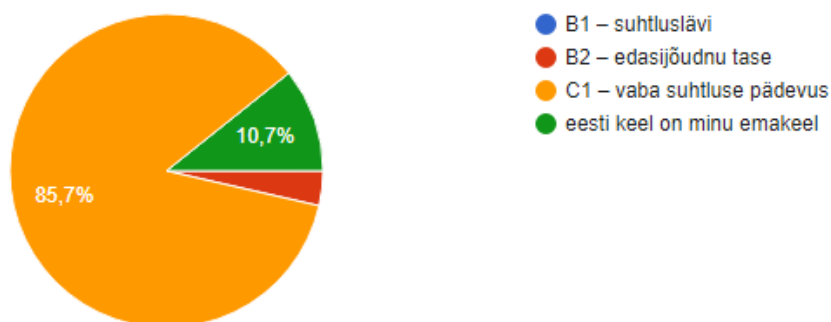

Joonis 5. Õpetajate tööstaaž eest keele kui teise keele õpetajana.

Küsitluse tulemustest selgus, et 24 ehk 85,7% õpetajatest hindab oma eesti keele oskust tasemel C1 – vaba suhtluse pädevus. 10,7% ehk kolm õpetajat vastas, et eesti keel on tema emakeel. Üks vastanutest valis B2 – edasijõudnu tase (vt joonis 6).

Kuidas hindate oma eesti keele oskuse taset?

28 vastust

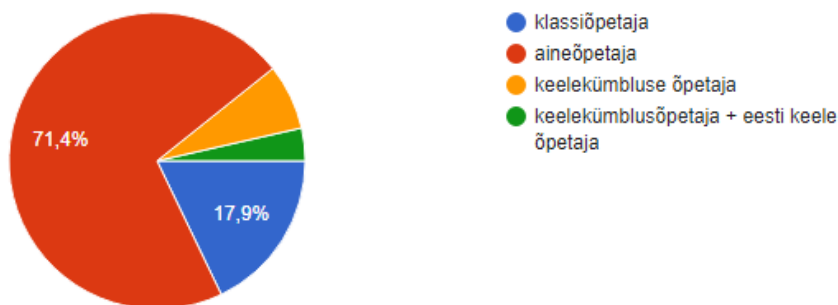

Joonis 6. Õpetajate eesti keele oskuse tase.

Tuli valida, milline on õpetaja eriala (vt joonis 7). Kui sobivat vastust ei olnud, tuli valida vastusevariant *muu* ja kirjutada oma eriala. 20 õpetajat ehk 71,4% on aineõpetajad, 5 õpetajat ehk 17,9% on klassiõpetajad, kaks õpetajat on keelekümbluse õpetajad ja üks vastanutest on keelekümbluse ja eesti keele kui teise keele õpetaja.

Mis on Teie eriala?

28 vastust

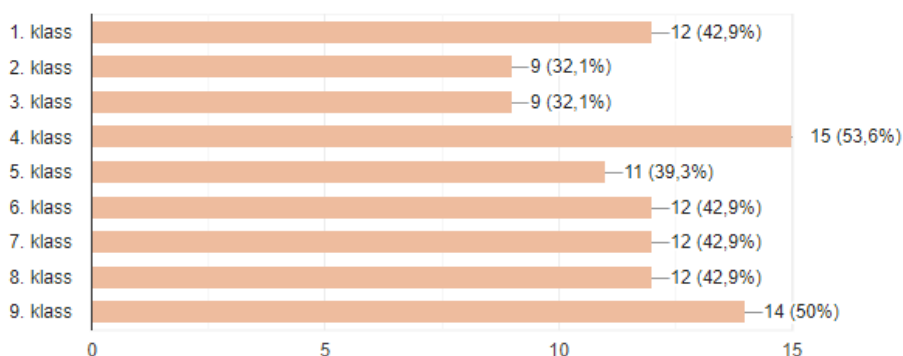

Joonis 7. Õpetajate eriala.

Viimases küsimuses „*Andmed vastaja kohta*“ oli vaja teha õpetajatel valik, millistes klassides on nad 2018/2019. õppeaastal õpetanud eesti keelt teise keelena (vt joonis 8). 28 vastanust 15 õpetajat ehk 53,6% õpetab eesti keelt teise keelena 4. klassis. 9. klassis annab eesti keelt teise keelena 14 õpetajat. 1., 6., 7. ja 8. klassis annab vastanud õpetajatest eesti keelt teise keelena 12 õpetajat ehk 42,9%.

Mis klassis Te õpetate 2018/2019. õppeaastal eesti keelt teise keelena?
(Palun valige kõik klassid, kus Te 2018/2019. õppeaastal õpetate eesti keelt teise keelena)

28 vastust

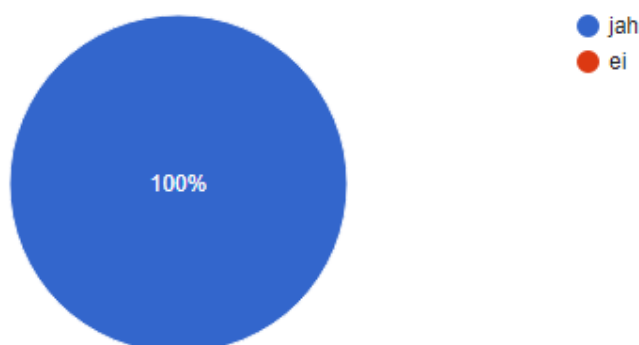

Joonis 8. Klassid, kus õpetajad õpetavad eesti keelt teise keelena 2018/19. õppeaastal.

Küsitluse teises osas *Lõimitud aine- ja keeleõpe* tuli õpetajatel esimesena vastata küsimusele, kas nad kasutavad lõimitud aine- ja keeleõppe meetodeid oma ainetundides. Tulemused näitasid, et 28 õpetajat ehk 100% vastanud õpetajatest kasutab lõimitud aine- ja keeleõpet oma ainetundides (vt joonis 9).

Kas olete ainetundides kasutanud lõimitud aine- ja keeleõppe meetodeid?

28 vastust

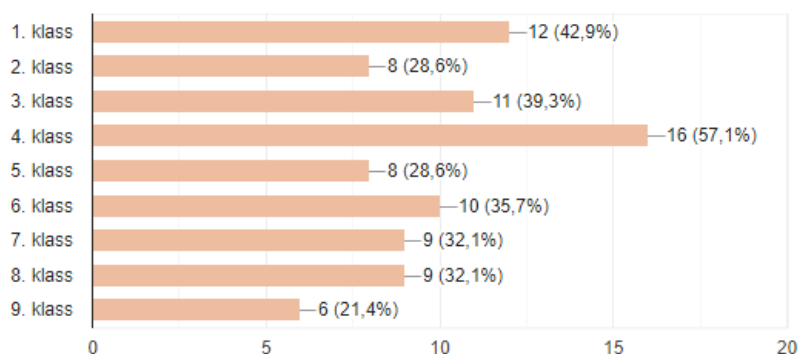

Joonis 9. Lõimitud aine- ja keeleõppe meetodite kasutamine ainetundides.

Teine küsimus oli, millistes klassides kasutavad õpetajad lõimitud aine- ja keeleõppe meetodeid (vt joonis 10). 16 õpetajat vastas, et kasutavad LAK-õpet 4. klassis. Kõige vähem ehk 6 õpetajat vastas, et kasutab lõimitud aine- ja keeleõpet 9. klassis.

Kui vastasite jah, siis millistes klassides?

28 vastust

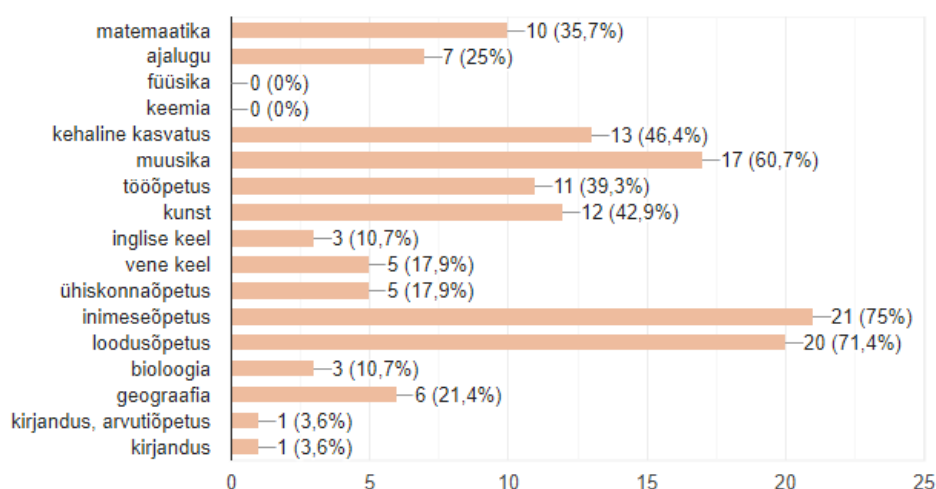

Joonis 10. Klassid, kus õpetajad kasutavad lõimitud aine- ja keeleõpet.

Kolmanda küsimusega soovis töö autor välja selgitada, milliste ainetega õpetajad tunde lõimivad (vt joonis 11). Selgus, et kõige rohkem kasutatakse lõimitud aine- ja keeleõpet inimese- ja loodusõpetuse tundides. 17 õpetajat kasutab LAK-metoodikat muusika-tundides, 13 vastanut kehalise kasvatus tundides ja 12 õpetajat kunstitundides. Kõige vähem kasutatakse seda kirjanduse ja arvutiõpetuse tundides. Füüsika- ja keemiatundides ei kasuta 28 õpetajast keegi lõimitud aine- ja keeleõpet.

Kui vastasite jah, siis milliste õppeainetega?

28 vastust

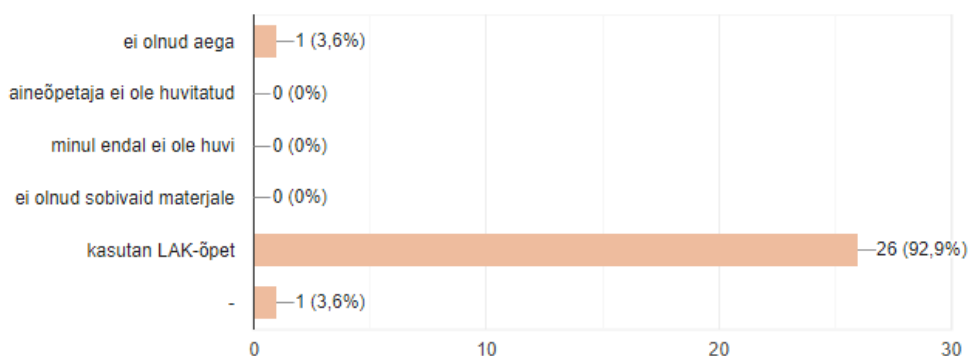

Joonis 11. Õppeained, kus õpetajad kasutavad lõimitud aine- ja keeleõpet.

Neljandale küsimusele pidid vastama kõik õpetajad. Need, kes kasutavad lõimitud aine- ja keeleõpet, pidid vastama *kasutan LAK-õpet*, ja kes ei kasuta, pidid valima põhjuse või kirjutama ise sobiva vastuse (vt joonis 12). Kõik küsitluses osalenud õpetajad vastasid, et kasutavad lõimitud aine- ja keeleõpet ainetundides, kuid üks õpetaja vastas sellele küsimusele, et *ei olnud aega* ning üks õpetaja ei kirjutanud vastust.

Kui Te vastasite, et ei kasuta LAK-õpet, siis mis põhjusel? Kui Te kasutate LAK-õpet, siis valige "kasutan LAK-õpet".

28 vastust

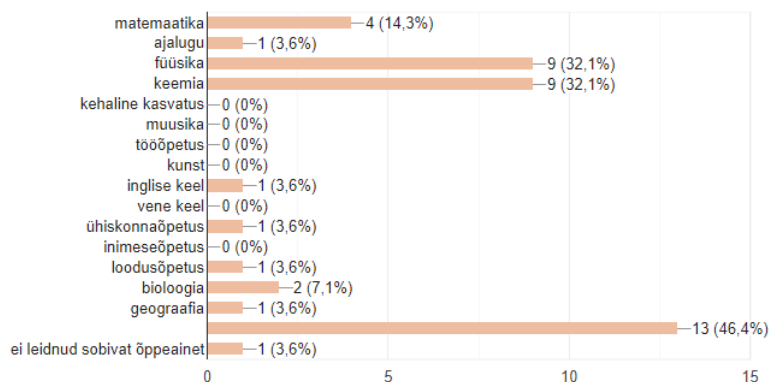

Joonis 12. Põhjused, miks õpetajad ei kasuta LAK-õpet.

Viienda küsimusega soovis autor teada saada, milliste ainetega on kõige keerulisem LAK-õpet läbi viia (vt joonis 13). Selgus, et 9 õpetaja arvates on kõige keerulisem lõimitud aine- ja keeleõpet läbi viia füüsika- ja keemiatunnis. 13 vastanut arvas, et probleeme LAK-õppe läbiviimisel ei ole.

Milliste õppeainetega on kõige keerulisem LAK-õpet läbi viia?

28 vastust

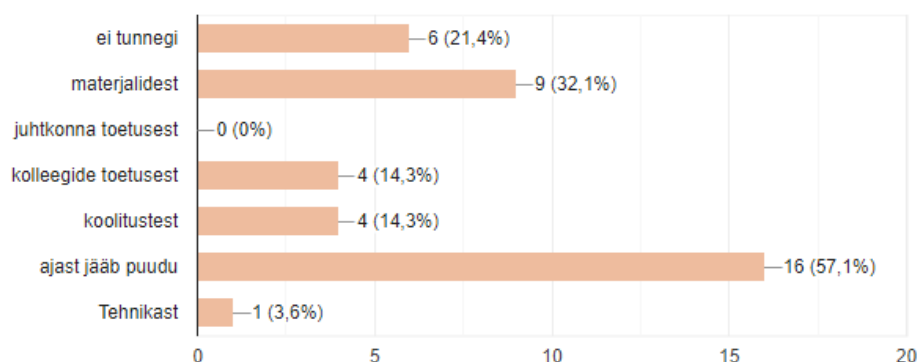
Joonis 13. Õppeained, millega on kõige keerulisem LAK-õpet läbi viia.

Kuuenda küsimuse eesmärk oli teada saada, miks just eelpool valitud ainetega on kõige keerulisem lõimitud aine- ja keeleõpet läbi viia. Võimalik oli valida vastusevariant või kirjutada oma vastus. Vastanud arvasid, et probleemiks võib olla ebapiisav sõnavara oskus õpilastel, õpetaja ei tunne ise piisavalt hästi õppeainet, teemad on keerulised, ei ole piisavalt materjale. 8 õpetajat arvas, et kõikide ainetega on võimalik lõimitud aine- ja keeleõpet läbi viia ja neil probleeme ei ole, kuna kõiki materjale saab ka ise teha.

Seitsmendaks küsimuseks oli: millest tunnete puudust LAK-õppe kasutamisel (vt joonis 14). 16 õpetajat arvas, et ajast jääb puudu, 9 vastanut arvas, et materjalidest tuntakse puudust. 4 õpetajat kirjutas, et tunneb puudust kolleegide toetusest ja koolitustest ning üks õpetaja märkis, et tema tunneb puudust tehnikast. 6 vastanut arvas, et nemad ei tunne millestki puudust.

Millest tunnete puudust LAK-õppe kasutamisel?

28 vastust

Joonis 14. Variandid, millest õpetajad tunnevad LAK-õppe kasutamisel puudust.

Kaheksandaks küsimuseks oli, milliseid LAK-õppe materjale õpetajad kasutavad. Õpetajad vastasid, et kasutavad enda koostatud töölehti, internetist saadavaid materjale, erinevaid mängu, keelekümbeluse materjale. Vastanud olid kirja pannud ka internetikeskkonnad, mida nad kasutavad. Välja oli toodud www.taskutark.ee, www.hev.edu.ee ja töökeskkond eTwinning, mis on Euroopa koolide kogukond.

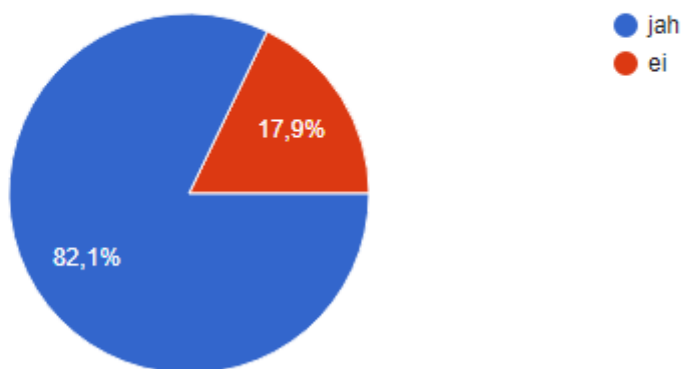
Üheksandaks küsimuseks oli, millistel teemadel ja millistes klassides tunnete LAK-õppe materjalidest puudust. 1. klassis õpetajatest vastas 8 õpetajat, et tunneb puudust teemal „Mina ja teised“, 2. klassis teemal „Sõbrad“, 3. ja 5. klassis teemal „Kodu ja

lähieümbrus“, 4. klassis teemal „Eesti“, 6. klassis teemal „Hobid“, 7. klassis teemal „Vaba aeg“, 8. ja 9. klassis teemal „Traditsioonid“.

Kümnendale küsimusele vastasid need, kes ei leidnud eelnevale küsimusele sobivat teemat. Üks õpetaja kirjutas, et soovib materjale 8. ja 9. klassi kirjanduses ja üks õpetaja vastas, et soovib 3. klassi loodusõpetuses teemadel: „Elekter“, „Jõud“, „Kaart“ ja „Plaan“. Üheteistkümnendaks küsimuseks oli, kas õpetajad on käinud lõimitud aine- ja keeleõppe koolitustel (vt joonis 15). 23 õpetajat ehk 82,1% vastas, et nad on käinud LAK-õppe koolitusel ja 5 õpetajat ehk 17,9%, et nad ei ole käinud.

Kas Te käite/olete käinud LAK-õppe koolitustel?

28 vastust

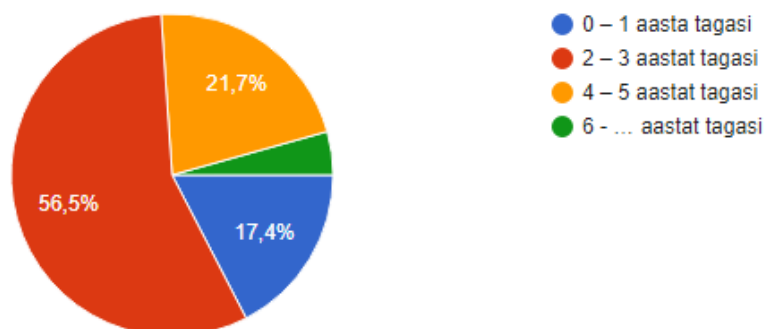

Joonis 15. LAK-õppe koolitusel käinud õpetajad.

Järgnevalt tuli vastata küsimusele, millal käisid õpetajad viimati LAK-õppe koolitusel käisid (vt joonis 16). 13 õpetajat ehk 56,5% vastas, et käis koolitusel viimati 2 – 3 aastat tagasi, 5 õpetajat 4 – 5 aastat tagasi, 4 õpetajat 0 – 1 aastat tagasi ja 1 õpetaja 6 või rohkem aastat tagasi.

Kui vastasite jah, siis millal Te viimati käisite LAK-õppe koolitusel?

23 vastust

Joonis 16. Aeg, millal õpetajad käisid viimati LAK-õppe koolitusel.

Järgnevalt tuli õpetajatel teha valik, kas nad nõustuvad täielikult, pigem nõustuvad või ei nõustu järgmiste väidetega. Küsitluses oli esitatud 10 väidet. Esimese väitega, *Lõimitud aine- ja keeleõppe (LAK-õppe) kasutamine ainetundides on ajamahukas*, oli 14 õpetajat pigem nõus. Teise väitega, *LAK-õppe tundide kvaliteet sõltub aine- ja keeleõpetaja koostööst*, oli 16 õpetajat täiesti nõus. Kolmanda väitega, *Kõik vajalikud materjalid LAK-õppe kasutamiseks ainetundides on olemas*, ei nõustunud 14 vastanud õpetajat. Neljas väide, *LAK-õppe tundide andmiseks peaks õpetajal olema hea keeleoskus*, oli täiesti nõus 19 õpetajat, kuid 1 vastanu arvas, et see ei ole oluline. Viies väide, *Õpilaste erinev keeletase on probleemiks LAK-õppe metoodika kasutamisel*, olid täiesti nõus 10 ja pigem nõus 11 õpetajat. Kuuenda väitega, *LAK-õppe metoodika kasutamine ainetundides võimaldab õpilastel omandada kergemini/paremini õpitulemused*, oli pigem nõus 17 õpetajat. Seitsmenda väitega, *LAK-õppe kasutamine ainetundides arendab õpilaste suhtlemisoskust ja koostööd*, oli täiesti nõus 15 ja 12 õpetajat pigem nõus. Kaheksanda väitega, *LAK-õppe kasutamine ainetundides kahjustab õpilaste emakeele oskuse arenemist*, ei nõustunud 21 õpetajat, kuid 5 vastanut pigem nõustus. Üheksanda väitega, *LAK-õppe metoodika õppimiseks on õpetajatele palju erinevaid koolitusi*, oli 14 õpetajat pigem nõus, kuid 9 vastanut ei nõustunud selle väitega. Viimase väitega, *LAK-õppe metoodika kasutamiseks ainetundides tunnen juhtkonna poolset toetust*, oli 13 õpetajat pigem nõus ja 11 vastanut nõustus täielikult.

Küsitluse viimase küsimusena soovis töö autor teada saada õpetajate mõtteid ja ettepanekuid lõimitud aine- ja keeleõppe metoodika kasutamisest eesti keele kui teise keele õppes. 19 õpetajat kirjutas oma vastuse. Õpetajate arvates võiks olla rohkem

koolitusi ja üks vastanu arvas, et just venekeelseid lõimitud aine- ja keeleõppe koolitusi, kuna aineõpetajad ei oska eesti keelt. Ühe õpetaja arvates võiks LAK-õppe kuu raames toimuda rohkem avatud üritusi Ida-Virumaal. Lisaks kirjutasid õpetajad, et lõimitud aine- ja keeleõppe kasutamine ainetundides nõuab õpetajatevahelist koostööd ja ettevalmistus võtab palju aega. Üks õpetaja arvas, et oleks vaja koostada rohkem materjale ja neid omavahel jagada. Lisaks arvas üks vastanu, et klassis ei tohiks olla rohkem kui 20 õpilast. Ühe õpetaja arvates on tema jaoks kõige suuremaks puuduseks lõimitud aine- ja keeleõppe kasutamisel oma kabineti ja tehniliste vahendite puudumine.

4.7. Küsitluse järeldused

Käesoleva magistritöö eesmärgiks oli välja selgitada, kas ja mil määral kasutavad Ida-Virumaa eesti keelest erineva õppekeelega põhikoolide eesti keele kui teise keele õpetajad lõimitud aine- ja keeleõpet.

Kõik küsitluses osalenud olid naised, kelle peamine vanus oli 41 – 50 aastat. Küsitluses osalenute tööstaaž oli küll väga erinev, kuid siiski oli kõige rohkem vastajaid nende hulgast, kelle tööstaaž oli rohkem kui 21 aastat. 81,7% vastanutest hindas oma eesti keele oskuse taset C1ks – vaba suhtluse pädevuseks. Eriala poolest oli 20 õpetajat ehk 71,4% aineõpetajad.

Selgus, et klassid, kus 2018/19. õppeaastal eesti keele kui teise keele õpetajad õpetavad eesti keelt teise keelena, on väga erinevad. 28 vastanust 15 õpetajat ehk 53,6% õpetab eesti keelt teise keelena 4. klassis. 9. klassis annab eesti keelt teise keelena 14 õpetajat vastanutest. 1., 6., 7. ja 8. klassis annab vastanud õpetajatest eesti keelt teise keelena 12 õpetajat ehk 42,9%.

Kõik küsitluses osalenud õpetajad kasutavad oma tundides lõimitud aine- ja keeleõpet ehk tulemuseks oli 100%. Enim kasutatakse LAK-õpet algklassides. Tulemused näitasid, et 16 õpetajat kasutab LAK-õpet 4. klassis, 11 vastanut 3. klassis, 8 vastanut 2. klassis ja 12 õpetajat 1. klassis. Kõige vähem ehk 6 õpetajat vastas, et kasutab lõimitud aine- ja keeleõpet 9. klassis. Küsitluse tulemused näitasid, et kõige rohkem kasutatakse lõimitud aine- ja keeleõpet inimese- ja loodusõpetuse tundides. Inimeseõpetuse tundidega lõimib eesti keelt 21 õpetajat ja loodusõpetusega 20 õpetajat. 17 vastanut kasutab LAK-metoodikat muusikatundides, 13 vastanut kehalise kasvatuse tundides ja 12 õpetajat kunstitundides. Kõige vähem kasutatakse kirjanduse ja arvutiõpetuse tundides. Füüsika- ja keemiatundides ei kasuta 28 õpetajast keegi lõimitud aine- ja keeleõpet. Tulemuste põhjal võib järeldada, et lõimingut teiste ainetega kasutatakse rohkem algklassides, kuna

siis õpetavad kõiki aineid klassiõpetajad. II ja III kooliastmes annavad aga aineõpetajad ning õppeainete sisu ja sõnavara on keerulisem, mistõttu võib lõiming ainete vahel olla raskendatud. Õpetajate vastustest selgus samuti, et füüsika ja keemiaga lõiming ongi keerulisem just seetõttu, et sõnavara on spetsiifilisem ja keeleõpetaja ei oska ise piisavalt ainet. 16 õpetajat märkis, et määravaks on ka aja ja materjalide puudus. Võib järeldada, et see puudutabki II ja III kooliastet. 4 õpetajat vastas, et tunneb puudust ka kolleegide toetusest, koolitustest ja tehnikast, mis võimaldaks kasutada interaktiivseid võtteid ja võimalusi.

Seega ühtivad õpetajate vastused teooriaga, mis ütleb, et LAK-õppe toimumiseks on väga olulisel kohal õpetajatevaheline koostöö. Ühiste teemade ja suundade leidmine ning tundide ettevalmistus on ajamahukas, nõuab ühiste eesmärkide püstitamist ning õpetajate motivatsiooni. Kui aineõpetajate jaoks tähendab see lisaks aine õpetamisele ka samal ajal keele õpetamist, siis keeleõpetaja peab samal ajal olema valmis ainealast sõnavara õpetama nii lastele kui ka suutma toetada aineõpetajaid. Tundide ettevalmistus nõuab aga lisa-aega ja tõstab õpetajate töökoormust. (Mehisto jt 2008: 13 - 28)

Nagu eelpool kirjutatud, vastasid kõik õpetajad, et kasutavad oma ainetundides lõimitud aine- ja keeleõpet, kuid siiski vastas kaks õpetajat küsimusele, millele tuli vastata juhul, kui ta ei kasuta LAK-õpet. Vastuseks kirjutati, et *ei olnud aega* ja üks õpetaja trükkis sidekriipsu. Tulemustest võib teha järelduse, et õpetajad ei saanud küsimusest aru.

Tulemused näitasid, et õpetajad kasutavad kõige rohkem enda koostatud töölehti, internetist saadavaid materjale, erinevaid mängu- ja keelekümbeluse materjale. Kasutatakse ka erinevaid internetist leitavaid keskkondi. Välja oli toodud www.taskutark.ee, www.hev.edu.ee ja töökeskkond eTwinning, mis on Euroopa koolide kogukond. Kõige rohkem tuntakse LAK-õppe materjalidest puudust 1. klassis teemal „*Mina ja teised*“ (8 õpetajat), 2. klassis teemal „*Sõbrad*“, 3. ja 5. klassis teemal „*Kodu ja lähikümbel*“, 4. klassis teemal „*Eesti*“, 6. klassis teemal „*Hobid*“, 7. klassis teemal „*Vaba aeg*“, 8. ja 9. klassis teemal „*Traditsioonid*“. Lisaks selgus, et õpetajad soovivad materjale 8. ja 9. klassi kirjanduses ja üks õpetaja vastas, et soovib 3. klassi loodusõpetuses teemadel „*Elekter*“, „*Jõud*“, „*Kaart*“ ja „*Plaan*“. Vastustest võib järeldada, et valmis materjalidest tunnevad õpetajad puudust igas klassis ja kõikidel teemadel. Õpetajate ootuseks on valmis materjalide kogud.

Lõimitud aine- ja keeleõppe koolitusel on käinud 23 õpetajat ehk 82,1% ja 5 õpetajat ehk 17,9% ei ole koolitusel käinud. Tulemuste põhjal võime järeldada, et õpetajatel on siiski

võimalus erinevatel koolitustel osaleda. Samuti on SA Innove poolt õpetajatele avatud paljud erinevad tasuta koolitused, mis toimuvad igal aastal. 13 õpetajat ehk 56,5% vastas, et käis koolitusel viimati 2 – 3 aastat tagasi, 5 õpetajat 4 – 5 aastat tagasi, 4 õpetajat 0 – 1 aastat tagasi ja 1 õpetaja 6 või rohkem aastat tagasi. Võib järeldada, et kuna vastanutest peaaegu pooled on käinud koolitusel 2-3 aastat tagasi, siis on huvi korral info koolituste kohta igati kättesaadav.

Vastanud õpetajad on arvamusel, et lõimitud aine- ja keeleõpe toetab igati õpilaste suhtlemisoskust ja koostööd ning ei kahjusta nende emakeeleoskuse arenemist. Samuti arvasid õpetajad, et lõimitud aine- ja keeleõppe metoodika kasutamine ainetundides aitab õpilastel paremini omandada õpitulemusi.

Õpetajate ettepanekute ja mõtete seas oli palju erinevaid arvamusi. Õpetajad soovisid rohkem avatud üritusi lõimitud aine- ja keeleõppe kuu raames. Vastustest selgus ka, et soovitakse veel koolitusi ning seda eelkõige just vene keeles, kuna aineõpetajad ei oska piisavalt hästi eesti keelt. Sooviti veel koostööd, aega ja väga oluliseks peeti järjepidevust, mis on olnud ka eelpool kirjutatud teoreetilises osas väga tähtsal kohal.

Kokkuvõtteks võib eesti keele kui teise keele õpetajate seas läbi viidud küsitluse põhjal järeldada seda, et:

- õpetajad kasutavad oma tundides lõimitud aine- ja keeleõpet;
- kitsaskohtadeks on aeg, materjalid, koostöö ja keeleõpetaja ebapiisav teiste ainete valdamine;
- õpetajad kasutavad enda koostatud töölehti ja tunnevad kõikides klassides puudust eriteemalistest lisamaterjalidest;
- õpetajad vajavad juhtkonna ja kolleegide toetust;
- õpetajad on läbinud LAK-õppe koolitused, kuid vajavad neid siiski lisaks.

KOKKUVÕTE

Magistritöö „Lõimitud aine- ja keeleõpe Ida-Virumaa põhikoolide eesti keele kui teise keele õppes“ eesmärk oli uurida lõimitud aine- ja keeleõpet Ida-Virumaa põhikoolide eesti keele kui teise keele õppes, selle kitsaskohti ning materjalide, koolituste ja õpetajate omavahelise koostöö olemasolu.

Töö autor tõi sissejuhatuses välja, et tänapäeva kiiresti muutuv ja konkurentsivõimelises ühiskonnas on väga olulisel kohal võõrkeelte oskus. Erinevate keelte valdamine annab eelise nii õppimisel kui ka tööturul. Sellest tulenevalt oleks vaja lastele juba varajases eas pakkuda erinevate keelte õppimise võimalust. Noored, kes oskavad erinevaid keeli, on oma olemuselt enesekindlamad ja loovad. Olulisel kohal õpingute juures on õpilaste ja õpetajate motiveeritus. (Goris jt 2017)

SA Innove pakub erinevaid tasuta koolitusi lõimitud aine- ja keeleõppe teemadel. Olemas on erinevaid õppematerjale, kust õpetajatel on võimalik leida väga konkreetsed ja lahti kirjutatud näpunäited. Seega on kõikidel õpetajatel huvi korral võimalus ennast tasuta koolitada ja leida juhiseid, kuidas oma tööd lõimitud aine- ja keeleõppes korraldada.

Uurimisprobleem oli lõimitud aine- ja keeleõppe metoodika kasutamine eesti keelest erineva õppekeelega Ida-Virumaa põhikoolide eesti keele kui teise keele õppes ja aineõpetajate valmisolek selle rakendamisel.

Tööle olid püstitatud järgmised hüpoteesid:

- Lõimitud aine- ja keeleõpe aitab luua seoseid õppeainete vahel ja omandada eesti keelt teise keelena.
- Lõimitud aine- ja keeleõpe on ajamahukas ja eeldab kolleegide vahelist koostööd.

Uuringu käigus viidi läbi küsitlused eesti keelest erineva õppekeelega Ida-Virumaa põhikoolides. Valimi moodustasid eesti keele kui teise keele õpetajad. Küsitluses osales 28 eesti keele kui teise keele õpetajat. Küsitlused saadeti 19 Ida-Virumaa eesti keelest erineva õppekeelega põhikooli ja vastused anti 13-st õppeasutusest.

Esimene hüpotees leidis kinnitust, sest kõik õpetajad olid nõus sellega, et lõimitud aine- ja keeleõppe kasutamine ainetundides aitab arendada õpilaste suhtlemis- ja koostööoskust ning ei takista sealjuures emakeeleoskuse arenemist.

Teine hüpotees leidis samuti kinnitust, sest õpetajad arvasid, et lõimitud aine- ja keeleõppe metoodika kasutamine ainetundides nõuab suurt ettevalmistust ja on seega

ajamahukas. Samuti olid eesti keele kui teise keele õpetajad nõus sellega, et lõimitud aine- ja keeleõppe metoodika kasutamine ainetundides nõuab õpetajatevahelist koostööd ja juhtkonna toetust.

Küsitluse tulemuste ja uuritud teoreetilise materjali põhjal võib teha järgmised järeldused:

1. Ida-Virumaa eesti keelest erineva õppekeelega põhikoolide eesti keele kui teise keele õpetajad kasutavad lõimitud aine- ja keeleõpet oma tundides.
2. Õpetajatele pakutakse lõimitud aine- ja keeleõppe koolitusi.
3. Eesti keele kui teise keele õpetajad peavad oluliseks kolleegidevahelist koostööd ja juhtkonna toetust. Õpetajad tunnevad puudust kolleegidevahelisest koostööst.
4. Lõimitud aine- ja keeleõppe materjalid on erinevates keskkondades olemas ja õpetajatele kättesaadavad, kuid õpetajad tunnevad siiski õppematerjalidest puudust ehk neid ei piisa.

Ida-Virumaa eesti keelest erineva õppekeelega põhikoolides läbi viidud küsitlus ja uuritud teooria annavad tervikpildi lõimitud aine- ja keeleõppe kasutamisest eesti keele kui teise keele õppes ning selle kitsaskohtadest uuritud piirkonnas.

Magistritöö autor koostas küsitlusest selgunud teemadel 3., 6. ja 9. klassile lõimitud aine- ja keeleõppe töölehe koos õpetajale abiks oleva tööjuhendiga tunni käigu kohta.

SUMMARY

The aim of the master's thesis "Content and Language Integrated learning Estonian language as a second language learning in primary schools in Ida-Virumaa county" purpose was to research Estonian language as a second language subject in primary schools in Ida-Virumaa county, where other languages than Estonian are taught, problem areas while using this type of learning, teaching materials, training and the cooperation between the teachers.

The thesis author, who included in the introduction, that in nowadays fast changing and competitive society the knowledge of different languages is very important. Multilingual knowledge gives you a priority while studying and also in job opportunities. Based on that information there should be opportunity to learn different languages for the children from an early age. Youngsters, who know different languages are more confident and creative. Students and teachers motivation on studies is essential too (Goris and others 2017).

SA Innove offers different trainings and courses for the content and integrated learning subjects. There are also different subject materials, where teachers can find very specific and explained examples. So all the teachers, who are interested, have a chance to have free training and examples, how to prepare their lessons in content and integrated learning.

Research problem was content and integrated learning teaching methods in Estonian language as a second language subject in primary schools in Ida-Virumaa county, where language other than Estonian is studied and the teachers readiness to teach the subject.

The next hypothesis was raised for the thesis:

- Content and integrated learning helps to create connections between subjects and to learn Estonian language as a second language.
- Content and integrated learning is time consuming and requires colleagues teamwork.

During the research the questionnaires was carried out in primary schools in Ida-Virumaa county, where languages other than Estonian are taught. The sample consisted of teachers of Estonian language as a second language. 28 teachers of Estonian language as a second language took part of the questionnaire. The questionnaires were sent to 19 primary

schools in Ida-Virumaa county, where they teach languages other than Estonian and answers were received from 13 educational institutions.

First hypothesis confirmed, that all the teachers agreed, that using content and integrated learning in subject lessons, helps to improve students ability to communicate, cooperate and at the same time it does not have any impact on developing mother language.

Second hypothesis also confirmed, as teachers agreed, to use methods of the content and integrated learning in subject lessons, it demands for lots of preparation and due to that is very time consuming. Also the teachers for Estonian language as a second language agreed the importance for the teachers and management cooperation, to use content and integrated learning methods in subject lessons.

By the results of the questionnaires and researched theoretical materials the explanations are next:

1. Primary schools in Ida-Virumaa county, where languages other than Estonian are studied, Estonian language as second language teachers are using content and integrated learning in their lessons.
2. The courses have been created for the content and language integrated learning teachers.
3. The Estonian language as second language teachers consider importance of cooperation between colleagues and management support and they lack of it.
4. The materials for content and integrated learning are available in different environments and accessible for teachers, but they still feel the lack of learning materials is an issue as there is not enough of them.

By the results of the questionnaires and researched theory in primary schools in Ida-Virumaa county, where languages other than Estonian are studied, give a complete picture of content and integrated learning usage in Estonian language as second language teaching and problem areas.

By the results of the questionnaire the author of master's thesis created a worksheet for the 3rd, 6th and 9th class for content and language integrated learning subjects, included work instructions about the lesson for the teacher.

KIRJANDUS

Brophy, Jere 2014. Kuidas õpilasi motiveerida. *Käsiraamat õpetajatele*. SA Archimedes: 78–89.

Dale, L; Es, Wibo; Tanner, Rosie 2010. *LAK-õppest õpetajale*. Tartu: Kirjastus Atlex.

Joassoone, Diana; Peterson, Ene 2011. *Video ja televisioon lõimitud aine- ja keeleõppe toetajana. Põhikoolile ja gümnaasiumile*. Tartu: Kirjastus Atlex.

Mehisto, Peeter; March, David; Martin, Maria Jesus Frigols; Võilill, Kai; Asser, Hiie 2008. *Lõimitud aine- ja keeleõpe*. Tallinn: Kirjastus Iduleht.

Valgmaa, Reet; Nõmm, Erle 2008. *Õpetamisest: eesmärgist teostuseni*. Eesti Vabaharidusliidu Kirjastus.

KASUTATUD ALLIKAD

Darn, Stive. Content and Language Integrated Learning. British Council <https://www.teachingenglish.org.uk/article/content-language-integrated-learning> (viimati vaadatud 29.03.2019).

Dvorjaninova, Anna; Alas, Ene 2018. Implementing Content and Language Integrated Learning (CLIL) in Estonia: Subject and language teacher perspective. *Eesti Rakenduslingvistika Ühingu Aastaraamat 14:41-57* https://www.researchgate.net/publication/324799096_Implementing_Content_and_Language_Integrated_Learning_CLIL_in_Estonia_Subject_and_language_teacher_perspective (viimati vaadatud 09.04.2019).

Eesti elukestva õppe strateegia 2020. Haridus- ja Teadusministeerium <https://www.hm.ee/sites/default/files/strateegia2020.pdf> (viimati vaadatud 09.04.2019).

Eesti keelevaldkonna arengukava 2018 – 2027. Keel loob väärtust. Haridus- ja Teadusministeerium https://www.hm.ee/sites/default/files/eesti_keelevalkonna_arengukava_eelnou_8.03.2018.pdf (viimati vaadatud 08.04.2019).

E-Koolikott <https://e-koolikott.ee/search/result?taxon=1003> (viimati vaadatud 08.04.2019).

Euroopa keeleõppe raamdokument: õppimine, õpetamine ja hindamine. Haridus- ja Teadusministeerium https://www.hm.ee/sites/default/files/euroopa_keeleeõppe_raamdokument.pdf (viimati vaadatud 09.04.2019).

Goris, Jose; Denessen, Eddie; Verhoeven, Ludo 2017. The contribution of CLIL to learners' international orientation and EFL confidence <https://www.tandfonline.com/eprint/y2bP57H6p8X69aniuABm/full> (viimati vaadatud 29.03.2019).

Grinberg, Inga 2017. Õpilaste läbipõlemine – kas Eesti kooli pudelikael? Õpetajate Leht 18.08.2017 <http://opleht.ee/2017/08/opilaste-labipolemine-kas-eesti-kooli-pudelikael/> (viimati vaadatud 08.04.2019).

Jaanson, Gerta. „Rahvakalendri tähtpäevad“ LearningApps.org. <https://learningapps.org/1325229> (viimati vaadatud 20.04.2019).

Jeret, Erika 2016. Lõimitud aine- ja keeleõpe ehk LAK-õpe (CLIL). Euroopa täiskasvanuhariduse veebikeskkond <https://ec.europa.eu/epale/et/blog/loimitud-aine-ja-keeleope-ehk-lak-ope-clil> (viimati vaadatud 28.03.2019).

Kadajas, Tajo 2015. Piparkoogipoisid. YouTube <https://www.youtube.com/watch?v=L5ASZaYhS1k> (viimati vaadatud 20.04.2019).

LAK-õpet toetavad metoodilised võtted õpetajale. Veide, Erika. SA Innove <https://www.innove.ee/wp-content/uploads/2018/12/LAK-o%CC%83pet-toetavad-metoodilised-vo%CC%83tted-o%CC%83petajale.pdf> (viimati vaadatud 27.03.2019).

Lazar, Adriana 2017. Techniques for Introducing CLIL in Primary Schools https://www.researchgate.net/publication/317154766_Techniques_for_Introducing_CLIL_in_Primary_Schools (viimati vaadatud 07.04.2019).

Lina, Kalle. Kaasaütlev kääne 4 (millega?). LearningApps.org <https://learningapps.org/5424765> (viimati vaadatud 20.04.2019).

Metslang, Helena; Kitsnik, Mare; Krall, Ingrid 2014. Lõimitud aine- ja keeleõppe metoodikast vene õppekeelega koolis. Tallinna Ülikool <http://jeful.ut.ee/index.php/JEFUL/article/viewFile/jeful.2014.5.3.04/74> (viimati vaadatud 28.03.2019).

Milinevitš, Karin 2018. E-Koolikott. Hoiame loodust. <https://sites.google.com/view/hoiameloodust/mis-on-pr%C3%BCgi> (viimati vaadatud 19.04.2019).

One stop english. CLIL Young Learners Resources <http://www.onestopenglish.com/clil/young-learners/> (viimati vaadatud 09.04.2019).

Piparkoogipoisid – Vello Lipand/Heljo Mänd. https://luuletused.score.ee/vaata/4663_Vello_Lipand/_Heljo_M%C3%A4nd_-_Piparkoogipoisid (viimati vaadatud 20.04.2019).

PRÕK = Põhikooli riiklik õppekava. RT I, 14.02.2018, 8 <https://www.riigiteataja.ee/akt/129082014020?leiaKehtiv> (viimati vaadatud 13.02.2019).

Sutrop, Margit 2012. Õpetaja kui väärtuskasvataja. SA Innove täiendkoolitus “Õpetaja väärtuskasvatuslik pädevus“. Tartu https://toripk.ee/wp-content/uploads/2012/11/6petaja_vaartuskasvataja_Margit_Sutrop.pdf (viimati vaadatud 28.03.2019).

Tebo õpiveeb <https://www.opiveeb.ee/?lang=et> (viimati vaadatud 08.04.2019).

Teenused ja tegevused. Õppevara ja meetodikad. Innove <https://www.innove.ee/oppevara-ja-metoodikad/keelekumblus/keelekumblusprogrammi-koolitused/> (viimati vaadatud 27.03.2019).

Tõnurist, Anu 2014. Täiskasvanuhariduse prioriteetsed sihtrühmad Ida-Viru maakonnas. Haridus- ja Teadusministeerium, Statistikaamet, SA Poliitikauuringute Keskus Praxis https://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/44228/Ida_Viru_maakond.pdf?sequence=4&isAllowed=y (viimati vaadatud 28.03.2019).

Täienduskoolitused. Innove <https://www.innove.ee/taienduskoolitused/keelekumblusprogrammi-koolitused/keelekumblusprogrammi-uleriigilised-koolitused/> (viimati vaadatud 06.03.2019).

Täienduskoolitused. Innove <https://www.innove.ee/taienduskoolitused/keelekumblusprogrammi-koolitused/> (viimati vaadatud 06.03.2019).

Õppevara ja meetodikad. Keelekümblus. Innove <https://www.innove.ee/oppevara-ja-metoodikad/keelekumblus> (viimati vaadatud 06.03.2019).

LISAD

Lisa 1. Küsimustik eesti keele kui teise keele õpetajatele

Austatud eesti keele kui teise keele õpetaja!

Olen Tartu Ülikooli Narva Kolledži avatud ülikooli teise aasta magistrant ja palun Teie abi oma magistritöö kirjutamisel. Uurin lõimitud aine- ja keeleõpet Ida-Virumaa põhikoolide eesti keele kui teise keele õppes. Küsitlen kõiki Ida-Virumaa õpetajaid, kes õpetavad eesti keelt teise keelena. Küsitlus on anonüümne ja tulemused üldistatakse. Ühegi õpetaja ega haridusasutuse nime ei avalikustata ja neid teab ainult küsitluse läbiviija. Tulemustest tehakse üldine kokkuvõte.

Küsimustiku täitmine võtab aega umbes 10 minutit.

Ette tänades

Kristel Reino

ANDMED VASTAJA KOHTA

Kõik tärniga esitatud küsimused on kohustuslikud. Teie ega õppeasutuse nime ei avalikustata, kuid uurijal aitab see teha üldistusi.

Õppeasutuse nimi, kus töötate eesti keele kui teise keele õpetajana (kui töötate mitmes õppeasutuses, siis täitke selle õppeasutuse kohta, mille kaudu Te küsitluse saite). *

.....

Teie sugu*

- mees
- naine

Teie vanus*

- ...- 25 aastat
- 26 – 30 aastat
- 31 – 40 aastat
- 41 – 50 aastat
- 51 – 60 aastat
- 61 – 70 aastat
- 71 + aastat

Kui kaua Te olete õpetanud eesti keelt teise keelena?*

- kuni 1 aasta
- 2 – 3 aastat
- 4 – 6 aastat
- 7 – 10 aastat
- 11 – 15 aastat
- 16 – 20 aastat
- 21 ja rohkem aastaid

Kuidas hindate oma eesti keele oskuse taset?*

- B1 – suhtluslävi
- B2 – edasijõudnu tase
- C1 – vaba suhtluse pädevus
- eesti keel on minu emakeel
- muu

Mis on Teie eriala? *

- klassiõpetaja
- aineõpetaja
- keelekümbluse õpetaja
- muu

Mis klassis Te õpetate 2018/2019. õppeaastal eesti keelt teise keelena? (Palun valige kõik klassid, kus Te 2018/2019. õppeaastal õpetate eesti keelt teise keelena) *

- 1. klass
- 2. klass
- 3. klass
- 4. klass
- 5. klass
- 6. klass
- 7. klass
- 8. klass
- 9. klass

Kas olete ainetundides kasutanud lõimitud aine- ja keeleõppe meetodeid? *

- jah
- ei

Kui vastasite jah, siis millistes klassides?

- 1. klass
- 2. klass
- 3. klass
- 4. klass
- 5. klass
- 6. klass
- 7. klass
- 8. klass
- 9. klass

Kui vastasite jah, siis milliste õppeainetega?

- matemaatika
  - ajalugu
  - füüsika
  - keemia
  - kehaline kasvatus
  - muusika
  - tööõpetus
  - kunst
  - inglise keel
  - vene keel
  - ühiskonnaõpetus
  - inimeseõpetus
  - loodusõpetus
  - bioloogia
  - geograafia
  - muu
- .....

Kui Te vastasite, et ei kasuta LAK-õpet, siis mis põhjusel? Kui Te kasutate LAK-õpet, siis valige „kasutan LAK-õpet“. *

- ei olnud aega
- aineõpetaja ei ole huvitatud
- minul endal ei ole huvi
- ei olnud sobivaid materjale
- kasutan LAK-õpet
- muu

.....

Milliste õppeainetega on kõige keerulisem LAK-õpet läbi viia? *

- matemaatika
- ajalugu
- füüsika
- keemia
- kehaline kasvatus
- muusika
- tööõpetus
- kunst
- inglise keel
- vene keel
- ühiskonnaõpetus
- inimeseõpetus
- loodusõpetus
- bioloogia
- geograafia
- probleeme LAK-õppe läbiviimisel ei ole
- ei leidnud sobivat õppeainet

Miks Teil on nende õppeainetega keeruline LAK-õpet läbi viia? Kui Te ei leidnud sobivat õppeainet, siis kirjutage. Kui probleeme ei ole, siis põhjendage oma valikut. *

.....

Millest tunnete puudust LAK-õppe kasutamisel? *

- ei tunnegi

- materjalidest
- juhtkonna toetusest
- kolleegide toetusest
- koolitustest
- asjast jääb puudu
- muu

.....

Milliseid LAK-õppe materjale Te kasutate? *

.....

Millistel teemadel sooviksite LAK-õppe materjale? *

1. klass	Mina ja teised	Sõbrad	Kodu ja lähiümborus	Eesti	Õppimine ja töö	Hobid	Vaba aeg	Traditsioonid	Ei soovi
2. klass	○	○	○	○	○	○	○	○	○
3. klass	○	○	○	○	○	○	○	○	○
4. klass	○	○	○	○	○	○	○	○	○
5. klass	○	○	○	○	○	○	○	○	○
6. klass	○	○	○	○	○	○	○	○	○
7. klass	○	○	○	○	○	○	○	○	○
8. klass	○	○	○	○	○	○	○	○	○
9. klass	○	○	○	○	○	○	○	○	○

Kui Te ei leidnud sobivat teemat, siis missuguste teemade kohta sooviksite LAK-õppe materjale ja mis klassis?

.....

Kas Te käite/olete käinud LAK-õppe koolitustel? *

- jah
- ei

Kui vastasite jah, siis millal Te viimati käisite LAK-õppe koolitusel?

- 0 – 1 aasta tagasi
- 2 – 3 aastat tagasi
- 4 – 5 aastat tagasi
- 6 - ... aastat tagasi

Tehke palun valik, kas *nõustute täielikult*, *pigem nõustute* või *ei nõustu* järgmiste väidetega. *

	Nõustun täielikult	Pigem nõustun	Ei nõustu
Lõimitud aine- ja keeleõppe (LAK-õppe) kasutamine ainetundides on ajamahukas.	○	○	○
LAK-õppe tundide kvaliteet sõltub aine- ja keeleõpetaja koostööst.	○	○	○
Kõik vajalikud materjalid LAK-õppe kasutamiseks ainetundides on olemas.	○	○	○
LAK-õppe tundide andmiseks peaks õpetajal olema hea keeleoskus.	○	○	○
Õpilaste erinev keeletase on probleemiks LAK-õppe metoodika kasutamisel.	○	○	○
LAK-õppe metoodika kasutamine ainetundides võimaldab õpilastel omandada kergemini/paremini õpitulemused.	○	○	○
LAK-õppe kasutamine ainetundides arendab õpilaste suhtlemisoskust ja koostööd.	○	○	○
LAK-õppe kasutamine ainetundides kahjustab õpilaste emakeeleoskuse arenemist.	○	○	○
LAK-õppe metoodika õppimiseks on õpetajatele palju erinevaid koolitusi.	○	○	○
LAK-õppe metoodika kasutamiseks ainetundides tunnen juhtkonnapoolset toetust.	○	○	○

Teie mõtted/ettepanekud LAK-õppe metoodika kasutamisest eesti keele kui teise keele õppes. *

.....

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina

Kristel Reino

(sünnikuupäev: 5. juuni 1991. a)

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose magistritöö „LÕIMITUD AINE- JA KEELEÕPE IDA-VIRUMAA PÕHIKOOLIDE EESTI KEELE KUI TEISE KEELE ÕPPES“

mille juhendajad on lektor Ingrid Prees ja kaasjuhendaja assistent Enda Trubok

- 1.1. reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;
- 1.2. üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.
2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Narvas, **22.05.2019**